

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка**

**Географічний факультет
Кафедра географії та методики її навчання**

**Магістерська робота
на тему «Тестовий контроль географічних
компетентностей учнів»**

**Спеціальність:
014.07 Середня освіта (Географія)**

студентки групи мСОГ-2
Рудської Ірини Василівни
НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
кандидат педагогічних наук, доцент
Варакута Ольга Михайлівна

РЕЦЕНЗЕНТ:
доктор педагогічних наук, професор
Стефанюк Алла Василівна

Робота захищена з оцінкою:
Національна шкала:

Кількість балів: _____ Оцінка
ECTS: _____

Тернопіль – 2021

ЗМІСТ	Стор
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕДАГОГІЧНОГО ВИМІРЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ.....	6
1.1. Педагогічний контроль якості навчальних досягнень учнів з географії.....	6
1.2. Сутність основних понять проблеми дослідження «тест», «тестовий контроль», «компетентність» та їх значення в освітньому процесі.....	11
1.3. Функції тестового контролю, показники якості та ефективності тестів.....	17
1.4. Аналіз історичного розвитку педагогічного тестування.....	22
Висновок до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ СФОРМОВАНOSTІ ГЕОГРАФІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ У ВИВЧЕННІ КУРСУ «ГЕОГРАФІЯ: РЕГІОНИ ТА КРАЇНИ. 10 КЛАС».....	28
2.1. Класифікація тестів. Характеристика тестових завдань з географії.....	28
2.2. Вимоги до розробки тестових завдань з географії.....	37
2.3. Методичне забезпечення тестування й оцінювання його результатів.....	43
Висновок до розділу 2.....	52
РОЗДІЛ 3. ПРОЦЕС І РЕЗУЛЬТАТ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	54
3.1. Аналіз програми та її методичного забезпечення з курсу «Географія: регіони та країни. 10 клас».....	54
3.2. Дослідження ефективності використання тестового	

контролю у вивченні курсу «Географія: регіони та країни. 10	
клас».....	58
3.3. Аналіз результативності експериментальної методики.....	76
Висновок до розділу 3.....	90
ВИСНОВКИ	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	97
ДОДАТКИ	102

ВСТУП

В останні роки в Україні та зарубіжжі ведеться активна науково-дослідна й практична робота з розробки й апробації різних систем педагогічного контролю, побудованих, переважно, на нормативному тестовому контролі знань і вмінь здобувачів освіти.

Тестування в системі освіти знаходиться в стані постійного вдосконалення та періодичних змін напрацьованих і широко апробованих методик.

На особливу увагу заслуговує проблема тестових технологій оцінювання ключових і предметних компетентностей учнів основної та старшої школи.

Однією з підтем дослідження цієї проблеми є тестові технології оцінювання географічних компетентностей учнів, яка формується, насамперед, у процесі вивчення географії в школі та являють собою здатність застосувати засвоєні знання, уміння і навички у повсякденній практичній діяльності.

Актуальність проблеми застосування тестових вимірювань в освіті зумовлена, по-перше, повномасштабним запровадженням зовнішнього незалежного оцінювання не тільки в системі середньої освіти, а й у системі вищої освіти; по-друге, масовим застосуванням тестових технологій у освітньому процесі навчальних закладів усіх рівнів, по-третє; використанням тестування для добору персоналу роботодавцями, проведенням моніторингових досліджень в освіті тощо.

Поняття «тест» знайшло широке розповсюдження в медицині, соціології, промисловості (хімічній, автомобільній). У педагогіці тестова проблематика є предметом наукового аналізу сучасних учених В. Авансова, В. Безпалько, А. Майорова, Н. Єфремової, Н. Піщуліна, С. Піщуліна, О. Локшиної та ін.

Окремі аспекти цієї проблеми висвітлюються в наукових працях таких авторів, як: Л. Буряк, О. Варакута, Н. Вовкінська, Т. Гільбург, С. Кобернік, А. Скок, Ю. Федоренко, Н. Фідря, А. Фромберг та інші.

На думку вчених, педагогічний тест - це система спеціально підібраних перевірочних завдань, що дозволяють кількісно оцінити навчальні досягнення в одній або кількох сферах знань, тобто педагогічний тест розглядається як інструмент, за допомогою якого проводиться процедура педагогічного тестування.

«Тестовий контроль», або «тестування», як термін, означає: у вузькому розумінні - використання і проведення тесту; в широкому значенні – сукупність процедурних етапів планування, складання і випробування тестів, обробки та інтерпретації результатів проведення тесту.

Аналіз спостережень під час педпрактики засвідчує наявність суперечностей між вимогами щодо вибору форм і методів тестового контролю і перевірки якості засвоєного учнями змісту географічної освіти та недостатнім професійним рівнем учителів щодо розробки тестових завдань, підготовки, проведення та оцінювання тестів.

У світі давно запроваджено тестовий контроль, який досконало проявляється у зовнішньому оцінюванні якості знань учнів, що проводиться незалежними від навчальних закладів інституціями за виробленими стандартами і технологіями.

З 2008 року в Україні також запроваджено зовнішнє незалежне оцінювання якості освіти шляхом тестування, підготовка до якого потребує наполегливої праці як учнів, так і вчителів. Актуальність цієї проблеми зумовила вибір теми магістерської роботи **«Тестовий контроль географічних компетентностей учнів»**.

Об'єкт дослідження – освітній процес вивчення курсу «Географія: регіони та країни», 10 клас.

Предмет дослідження – різні види тестових завдань для перевірки якості очікувальних результатів навчальних досягнень та сформованих

географічних компетентностей учнів під час вивчення Розділу I. «ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи» з курсу «Географія. Регіони і країни» 10 клас.

Мета дослідження полягає у розробці, науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці системи тестових завдань, які дають можливість безпосередньо виявити повноту, осмисленість, системність засвоєння учнями географічних компетенцій та сформованості географічних компетентностей.

Завдання дослідження:

- вивчити стан досліджуваної проблеми у теорії і практиці навчання;
- з'ясувати сутність основних понять проблеми дослідження «тест», «тестовий контроль», «компетентність» та їх значення в освітньому процесі;
- розкрити функції тестового контролю, схарактеризувати показники якості та ефективності тестів;
- схарактеризувати історію розвитку педагогічного тестування;
- проаналізувати наукову, психолого-педагогічну та методичну літературу з метою виявлення класифікацій тестів та схарактеризувати різні види тестових завдань з географії;
- розкрити вимоги до розробки тестових завдань з географії;
- виявити та обґрунтувати методичне забезпечення тестування й оцінювання його результатів;
- зробити аналіз програми та її методичного забезпечення з курсу «Географія: регіони та країни» 10 клас;
- розробити систему тестових завдань для поточного контролю і перевірки якості засвоєння змісту окремих тем уроків з курсу «Географія: регіони та країни» 10 клас;
- розробити систему тестових завдань для підсумкового контролю і перевірки якості засвоєння змісту окремого розділу з курсу «Географія: регіони та країни» 10 клас;

- експериментально перевірити ефективність розробленої методики у навчально-виховному процесі;
- зробити аналіз результативності експериментальної методики.

Методи дослідження:

а) теоретичного рівня: аналіз і узагальнення наукової інформації з проблеми дослідження, навчально-методичної та нормативної документації; метод теоретичного аналізу і синтезу на етапах визначення мети, предмета, задач дослідження, синтезування результатів експерименту;

б) емпіричного рівня: діагностичні (спостереження, бесіда, анкетування); експериментальні (констатуючий, формуючий експерименти); статистичний аналіз експериментальних даних;

в) картографічні.

Базою дослідження була загальноосвітня школа I-III ступенів с. Дорогичівка, Товстенської ОТГ, Чортківського району, Тернопільської області та загальноосвітня школа I-III ступенів №29 м. Тернополя, Тернопільської області. Експеримент проводився на змісті курсу «Географія: регіони та країни» у 10-му класі. У ньому брало участь 31 учень. Основною формою проведення експерименту був урок.

Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Містить значну кількість таблиць, діаграм, картосхем.

Практичне значення дослідження полягає у розробці методики використання тестового контролю на уроках географії у 10-х класах, яка може бути використана вчителями-географами і студентами географічних факультетів педагогічних закладів.

РОЗДІЛ 1.

ТЕСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕДАГОГІЧНОГО ВИМІРЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ

1.1. Педагогічний контроль якості навчальних досягнень учнів з географії

Педагогічний контроль є невід'ємною частиною освітнього процесу з географії і перебуває в тісних взаємозв'язках з іншими елементами педагогічної системи. Він не замінює собою дидактичних засобів навчання, а допомагає виявити досягнення і недоліки цього процесу. Це можливо тільки за умови створення науково обґрунтованої системи перевірки результатів якості навчання, що означає: виявлення, вимір та оцінювання географічних знань, умінь та навичок учнів і здатності їх застосовувати у різних життєвих ситуаціях.

Педагогічний контроль, як вважають науковці та методисти, виконує декілька основних функцій (див. рис.1.1.)

Рис.1.1 Функції педагогічного контролю

Контролююча функція передбачає визначення рівня досягнень окремого учня (класу чи групи), виявлення рівня його готовності до засвоєння змісту нової теми, що дає змогу вчителю відповідно планувати наступний процес навчання.

Навчальна функція спрямована на організацію оцінювання навчальних досягнень учнів таким чином, щоб воно сприяло повторенню, вивченню,

уточненню й поглибленню знань, їхній систематизації, удосконаленню вмінь і навичок.

Діагностично-корегуюча функція передбачає з'ясування причин труднощів, які виникають в учнів під час навчання, виявлення прогалин у знаннях і вміннях і внесення відповідних коректив як в діяльність учня, так і в педагогічне керування освітнім процесом вчителя. Тобто ця функція педагогічного контролю націлена на визначення рівня знань, умінь та навичок з метою отримання науково обґрунтованої інформації щодо вдосконалення цього процесу.

Стимулюючо-мотиваційна функція діє за такої організації оцінювання навчальних досягнень учнів, коли його проведення стимулює бажання поліпшити свої результати, розвиває почуття відповідальності, сприяє формуванню позитивних мотивів до навчання.

Виховна функція педагогічного контролю реалізується тільки за умови належної його організації. Реалізація виховної функції педагогічного контролю сприяє формуванню у школярів уміння відповідально й зосереджено працювати, застосовувати прийоми самоконтролю, розвиває працелюбність, активність, акуратність та інші позитивні риси особистості.[34]

Теорією і практикою навчання вироблено певні педагогічні вимоги щодо підготовки та здійснення різних видів контролю. До них належать: індивідуальний характер контролю, його систематичність, комплексність, різноманітність форм, чіткість критеріїв оцінювання, об'єктивність тощо.

Зміст педагогічного контролю визначається залежно від:

- дидактичної мети і завдань, на різних етапах навчального пізнання;
- рівня розвитку і підготовки учнів;
- специфіки навчальної теми; розділу, курсу.

На сьогодні основними видами контролю за навчальними досягненнями школярів з географії є: *попередній*, що проводиться на початку вивчення теми, для з'ясування рівня підготовки учнів до сприйняття нового

матеріалу (усне опитування, географічний диктант, кросворд, аналіз схеми, таблиці і т. ін.); *поточний* контроль проводиться на початку уроку, для виявлення рівня засвоєння попереднього матеріалу або наприкінці уроку, для з'ясування ефективності роботи учнів під час уроку (усне опитування, робота з картою, схемою, таблицею, текстовим і поза текстовим матеріалом підручника, тестовий контроль, виконання пізнавальних завдань і т. ін.); *тематичний контроль* проводиться під час вивчення невеликої теми або підтеми (усне опитування, географічний диктант, творчі перевірні роботи, робота з картою, тестовий контроль і т. ін.); *підсумковий контроль* здійснюється наприкінці вивчення великої теми, розділу, курсу, для систематизації знань учнів, перевірки вмінь застосовувати їх на практиці (усне опитування, письмова робота, тестовий контроль і ін.).

Особливою складовою контролю є перевірка очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, передбачених навчальною програмою. Це обов'язковий компонент процесу навчання, який забезпечує зворотний зв'язок між учителем і учнями.

Він здійснюється на всіх етапах уроку. Однак, повністю всі функції перевірки реалізуються на спеціально організованому, самостійному етапі його макроструктури «Перевірка засвоєних знань, умінь і навичок». Головною метою цього етапу є контроль і корекція результатів учіння школярів.

Вчені виділяють наступні *форми перевірки* знань, умінь і навичок: усна, письмова; індивідуальна, групова і фронтальна; ущільнена (наприклад, поєднання усної індивідуальної і письмової групової).

З'ясувати досягнення очікуваних результатів компетентнісного навчання учнів не можливо без ефективно спроектованої та реалізованої системи перевірки й оцінювання, яку вчитель здійснює, опираючись на можливості та інтелектуальний потенціал учнів.

Спостереження вчених показують, що біля 60-70% «слабких» уроків пов'язані з некомпетентністю вчителя щодо організації етапу «Перевірка

засвоєних знань, умінь і навичок», коли його тривалість займає 20-25 хвилин уроку. В основному такий час затрачається на індивідуальне опитування чи фронтальну бесіду. Така організація уроку нераціональна. При цьому не забезпечується не тільки висока якість контролю, але і нормальна організація інших етапів уроку.

Світовий освітній досвід доводить, що найкоректнішим способом оцінки досягнення очікуваних результатів суб'єкта навчання є тести досягнень, за допомогою яких вимірюють та оцінюють рівень розвитку здібностей, умінь і знань школярів. Ці тести часто називають педагогічними тестами.

Таким чином, окремі види традиційних форм педагогічного контролю можуть виконувати зазвичай тільки деякі з п'яти перелічених функцій. Тому для досягнення високої якості педагогічного контролю, його багатофункціональності найдоцільніше використовувати такі методи контролю, які б базувалися на застосуванні педагогічних вимірів та оцінюванні. Серед таких методів контролю особливе місце, як вважає ряд вчених, посідає тестування.

1.2. Сутність основних понять проблеми дослідження «тест», «тестовий контроль», «компетентність» та їх значення в освітньому процесі

Світовим трендом найкоректнішої перевірки результатів навчання, рівня розвитку особистості, а також виміру та оцінки впливу спеціальних програм навчання на ефективність навчання тому чи іншому предмету є тести досягнень, які належать до найчисленнішої групи діагностичних методик.

У шкільній географії тестова форма контролю в останні роки набула широкого застосування. Тести є важливим елементом шкільних підручників, посібників, робочих зошитів, практикумів, збірників тестових завдань для підготовки до ЗНО.

Доцільно зауважити, що термін «тест» викликає в людей різне уявлення. Більшість розуміють його сутність, що це питання з вибором однієї правильної відповіді, інші – вважають, що це одна з форм гри. Окремі стверджують, – як у перекладі з англійської, – «test» – це іспит, випробування, контрольна робота.

На сьогоднішній день у науковій та методичній літературі з проблеми дослідження існують різноманітні визначення поняття «тест» (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення сутності поняття «тест» різними авторами та науковими джерелами

Автор або джерело	Трактування поняття «тест»
1	2
Аванесов В.С.	Тест – це система специфічних завдань певного змісту та складності, що використовуються з метою об’єктивної оцінки структури, рівня та якості підготовки студентів до професійної діяльності.
Великий тлумачний словник сучасної української мови	Тест – це система формалізованих завдань, призначених для встановлення освітнього (кваліфікаційного) рівня особи. Тест – це письмовий екзамен або контрольна робота, що складається з багатьох запитань різного ступеня складності, на які необхідно дати конкретні короткі письмові відповіді, за якими визначається рівень знань особи.
Гільберг Т.Г.	Тест – це система завдань визначеного змісту, зростаючої складності, специфічної форми, що дає змогу якісно та ефективно виявити рівень і оцінити структуру підготовленості особи.

Жорнова О.І.	Тест – це стандартизований спосіб встановлення відповідності набутих студентами знань, умінь і навичок вимогам Державного освітнього стандарту. Тест – це комплекс спеціальних за змістовими характеристиками та структурою завдань, корті за своєю суттю є дидактично та технологічно вивіреними одиницями контрольного матеріалу.
Паращенко Л.І.	Тест – це інструмент, що складається з квалітетрично вивіреної системи тестових завдань, стандартизованої процедури проведення і заздалегідь спроексованої технології обробки й аналізу результатів, призначений для вимірювання якостей і властивостей особи, зміна яких можлива в процесі систематичного навчання.
Тестологічний словник-довідник	Тест – це сукупність запитань, які переважно вимагають однозначної відповіді, укладаються за певними правилами та процедурами, передбачають попередню експериментальну перевірку й відповідають таким характеристикам ефективності, як валідність і надійність.

Згодом поняття «тест» знайшло широке розповсюдження в медицині, соціології, промисловості (хімічній, автомобільній). У педагогіці тестова проблематика є предметом наукового аналізу сучасних учених В. Авансова, В. Безпалько, Т. Гільберг, О. Локшиної, А. Майорова, Н. Єфремової, Н. Піщуліна, С. Піщуліна, А. Скок, Н. Фідра, Ю. Федоренко та ін.

Аванесов В. зазначає, що термін «тест» може використовуватися для позначення: а) методу педагогічного вимірювання; б) інструменту педагогічного вимірювання. Слово «тест» у першому значенні має науковий аспект і використовується вченими-тестологами у процесах розроблення

стандартизованих тестів та теоретичного обґрунтування вибраних способів оцінювання отриманих результатів відповідно до класичної або сучасної теорії тестів. Тест як інструмент вимірювання визначається як система завдань (у більшості випадків зростаючої складності) специфічної форми, що дозволяє якісно оцінити структуру й ефективно виміряти рівень знань, умінь і навичок учнів.

Часто у науково-методичній літературі зустрічаються терміни «традиційний тест», «навчальний тест», «педагогічний тест», «тестовий контроль», «тестування» та ін.

Дати універсальне визначення для всіх цих видів тестів неможливо. Їх виділяє багато авторів, серед яких:

Традиційний тест - це стандартизований метод діагностики рівня і структури підготовленості. В такому тесті всі відповідають на однакові завдання за однаковий час, в однакових умовах і з однаковими правилами оцінювання відповідей. Головна ідея традиційного тесту — мінімальним числом завдань за короткий час, швидко, якісно і з найменшими витратами з'ясувати знання якомога більшої кількості учнів.

У педагогіці часто вживають термін «навчальний тест».

Навчальний тест — це система завдань визначеного змісту, зростаючої складності, специфічної форми, що дає змогу якісно та ефективно вимірити рівень і оцінити структуру підготовленості учнів.

Навчальний тест за своєю суттю є класичним видом традиційних тестів.

Педагогічний тест — це інструмент, що призначений для вимірювання ступеня навченості учня, який складається з системи тестових завдань, стандартизованої процедури проведення, обробки та аналізу результатів.

Проблемою розробки тестів займається наука тестологія. Це галузь наукових досліджень, що займається вимірюванням та оцінюванням здібностей людини. Вона може бути педагогічною, психологічною чи соціальною, залежно від того, де застосовується і розвивається.

Аналіз наукової та методичної літератури з проблеми дослідження показав, що на сьогоднішній день немає чіткого визначення поняття «*тестовий контроль*». Тому, на нашу думку, під ним слід розуміти форму контролю та корекції, яка спрямована на перевірку рівня сформованості в учнів предметних компетенцій, а також на виправлення недоліків та помилок, які виникли у процесі навчально-пізнавальної діяльності, шляхом виконання тестових завдань.

Тестовий контроль поділяється на: поточний та оперативний, проміжний, підсумковий, тренінговий.

Мета тестового контролю навчальних досягнень учнів може бути доволі різноманітною:

- тестування з метою контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів;
- тестування з метою подальшої корекції вчителем індивідуального навчання для кожного учня;
- самоконтроль засвоєння навчального матеріалу та корекція процесу роботи з навчальним матеріалом безпосередньо учнем.

«*Тестування*» (testing) як метод – це процес вимірювання кількісних показників за допомогою тесту.

Більше інформації про взаємозв'язки поняття «тест» з іншими поняттями, їх ієрархію, структуру та зміст можна дізнатися на сайті «Портал знань» у Матрі поняття рубрики «Тест педагогічний» за покликанням: <http://www.znannya.org/?view=concept:520>

Сьогодні в багатьох європейських країнах у зміст освіти внесено зміни, спрямовані на створення підґрунтя для того, щоб результати навчання базувались на досягненні учнями необхідних компетентностей.

У вітчизняній науковій літературі є різне трактування поняття «*компетентність*». Воно прийшло до нас із зарубіжних країн, де є достатньо широковживаним.

У психолого-педагогічній та методичній літературі останнім часом активно використовуються поняття «компетенція» і «компетентність». *«Компетентність»* у перекладі з латинської *competentia* означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід. Компетентна в певній сфері людина має відповідні знання та здібності, що дозволяють їй обґрунтовано судити про цю сферу й ефективно діяти в ній.

Дехто з педагогів та дослідників під компетентністю розуміють загальну *здатність і готовність* особистості до діяльності, що ґрунтується на знаннях і досвіді, здобутих завдяки навчанню і орієнтованих на самостійну участь особистості в навчально-пізнавальному процесі, а також на успішне її включення в трудову діяльність (А.Чошанов, Б.Гершунський, І.Зязюн, В.Семиченко, Н.Ничкало, С.Шитов, В.Дронов, В.Корнєєв) [57].

«Педагогічна компетентність», як стверджує О. Пометун, передбачає наявність психолого-педагогічних знань, предметних, прикладних умінь та навичок, особистісних здібностей учителя, за допомогою яких він ефективно може реалізувати завдання, мету і цілі навчально-виховного процесу» [46].

Варто зауважити, що Європейські науковці визначають поняття *«компетентність»* як здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, а їх внутрішня структура розкриває взаємозалежність між ними.

Українська освіта тільки починає оперувати поняттям компетентності в тому сенсі, який пропонують європейські країни. Вітчизняна наука використовує термін «компетентність» і «компетенція».

«Компетентність» – це здатність діяти. Вона базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях набутих у навчанні. На відміну від знань, умінь і навичок, що передбачають дію за зразком, за аналогією, компетентність передбачає досвід самостійної діяльності на основі універсальних знань.

Категорією *«компетенція»* окреслюється коло повноважень змісту дисципліни, в процесі вивчення якої суб'єктом засвоюються певні елементи знань і формуються предметні вміння.

Якщо «компетентність» спрямована на особистість, то «компетенція» – на навчальний предмет.

«Значимість компетентнісного підходу в шкільній географічній освіті обумовлена рядом інноваційних напрямів.

По – перше, система географічних знань створює фундаментальну базу для практичної діяльності особистості за різними напрямками. *По – друге*, існує реальна можливість формування ключових компетентностей, уміння використовувати можливості навколишнього середовища та суспільства. *По – третє*, даний підхід забезпечує відповідну структуру інтеграції знань - від інформації до прогнозування різних сторін діяльності особистості та суспільства. *По – четверте*, процес навчання має чітко виражений дослідницький характер, орієнтований на особистість, що постійно навчається, самовдосконалюється» [32] .

Компетентнісний підхід, інноваційні технології – це процес творчої інтеграції знань, ідей, переоцінки та перебудови понять, інформації в курсі природничих наук, коли створюються та реалізуються моделі навчання.

Формування компетентностей здійснюється у процесі співпраці, співтворчості, співробітництві вчителя та учнів.

1.3. Функції тестового контролю, показники якості та ефективності тестів

Навчальне тестування знань, умінь і навичок учнів у загальноосвітній школі передбачає реалізацію таких основних функцій: навчальної, розвивальної, виховної, контролюючої, оцінювальної, діагностичної, коригуючої, організаційно-управлінської та прогнозуючої (див. рис. 1.2.).

Рис. 1.2. Функції тестового контролю та корекції знань, умінь і навичок

Навчальна функція тестового контролю та корекції проявляється в тому, що в ході здійснення перевірки та корекції розширюються, поглиблюються і вдосконалюються знання, вміння і навички учнів, підвищується загальний освітній рівень, удосконалюється культура інтелектуальної праці, стимулюється самостійність учнів, розвиваються їх пізнавальні інтереси.

Розвивальна функція тестів полягає в тому, що під час контролю та корекції удосконалюються такі пізнавальні психічні процеси та якості особистості, як увага, пам'ять, мислення, інтереси, стимулюється пізнавальна активність. Однак, ця функція може бути реалізована лише тоді, коли запитання (завдання), що пропонуються, будуть вимагати пояснень, обґрунтувань, визначення причинно-наслідкових залежностей і зв'язків.

Виховна функція тестового контролю та корекції реалізується за рахунок оцінювання результатів освітньої діяльності учнів і проявляється у підвищенні їх навчальної мотивації, формуванні відповідальності за результати навчання та виробленні установок на співпрацю, самоорганізацію і самопідготовку.

Контролююча функція тестового контролю та корекції полягає у визначенні факту наявності в учнів знань, умінь і навичок або їх відсутності, а також перевірці ступеня засвоєння навчального матеріалу та здатності його застосувати у різних життєвих ситуаціях. Невід'ємною частиною контролюючої функції є самоконтроль. Значення самоконтролю полягає в тому, що удосконалення результатів навчальної діяльності не відбувається навіть за великої кількості повторень навчального матеріалу, якщо вони не зрозуміють своїх недоліків, помилок, не будуть здатні критично оцінити свої результати.

Оцінювальна функція тестового контролю і корекції полягає у вимірюванні та оцінці знань, умінь і навичок учнів. На практиці вона реалізовується через виставляння учням оцінок за розв'язання тестових завдань.

Діагностична функція тестового контролю та корекції проявляється в одержанні інформації про якість знань, умінь і навичок учнів, а також отриманні об'єктивної інформації про труднощі, що виникли у них в процесі засвоєння знань.

Коригуюча функція тестового контролю та корекції полягає в тому, що на основі виявленого рівня знань, умінь, навичок, проблем, недоліків і причин неуспішності учнів вносяться зміни у процес освітньої діяльності та вживаються заходи щодо заповнення прогалин у знаннях і компетенціях учнів.

Організаційно-управлінська функція тестового контролю та корекції проявляється в тому, що контроль організовує навчальну роботу учнів, орієнтує в специфіці навчального матеріалу та вимогах вчителів, сприяє формуванню раціонального режиму самостійної роботи, а також спонукає до прийняття рішень пов'язаних з підвищенням рівня навчальних досягнень учнів.

Реалізація *прогностичної функції* тестів дозволяє передбачити потенційні можливості учнів у засвоєнні нового матеріалу .

Основними показниками якості та ефективності тестів є **валідність, об'єктивність, надійність і точність**.

Крім вищеперерахованого, до показників, які характеризують тест, на нашу думку, також варто віднести **достовірність, повноцінність, практичність і простоту** (див. рис. 1.2).

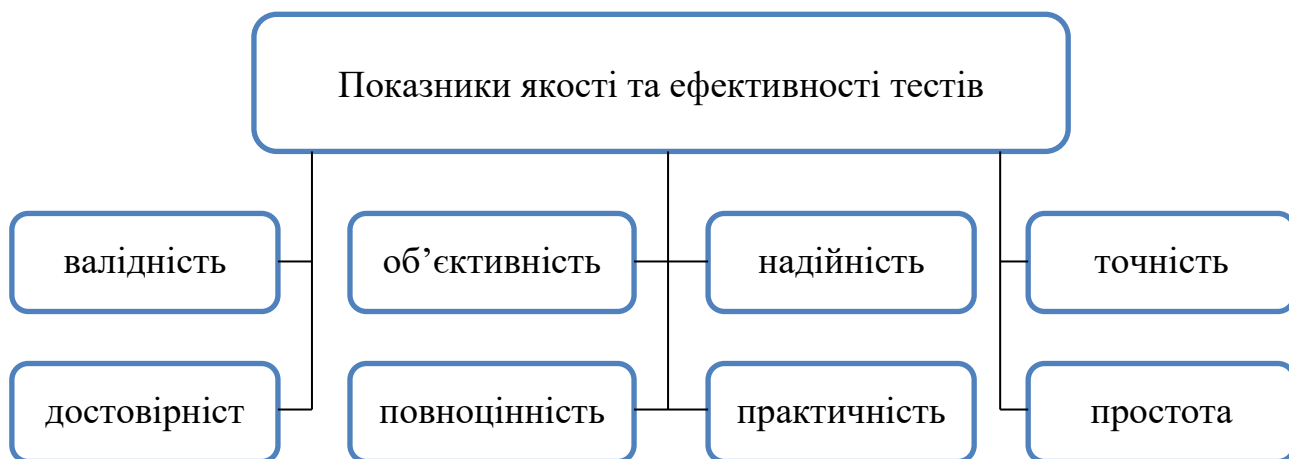

Рис. 1.3. Показники характеристики тестів

Валідність – це придатність тестових результатів для тієї мети, заради якої проводиться тестування. Валідність залежить від якості завдань, їхньої кількості, від ступеня повноти і глибини охоплення змісту навчальної дисципліни у завданнях тесту. Крім того, валідність залежить також від балансу та розподілу завдань за складністю, від методу добору завдань у тест із загального банку завдань, від інтерпретації тестових результатів, від організації збору даних, від підбору вибіркової сукупності випробуваних.

Валідність тесту оцінюється за такими трьома характеристиками:

- **функціональність** – дії учнів під час виконання тестових завдань повинні співпадати за більшістю показників з тими, які контролюються за їх допо-помогою;
- **змістовність** – для виконання тесту учень повинен використовувати знання саме того навчального матеріалу, засвоєння якого перевіряється за його допомогою;

- **прогностичність** – інформація, що отримана при аналізі результатів виконання тесту, повинна містити достовірні дані для визначення змісту та прогнозування результатів наступної роботи.

Тест вважається об'єктивним, якщо вплив суб'єктивних дій тих, хто вимірює та контролює знання учнів, є мінімальним, тобто результати тестування є максимально незалежними від дослідників.

Щоб звести до мінімуму вплив суб'єктивних чинників, необхідною є максимальна стандартизація умов проведення тестування та аналізу його результатів. До стандартизації умов тестування ставлять такі вимоги:

- об'єктивність проведення тестування;
- об'єктивність обробки даних;
- об'єктивність інтерпретації результатів.

Надійність – це показник стійкості результатів, що впливає на точність, з якою можна виміряти ту чи іншу конкретну ознаку. Тест вважають надійним, якщо різні вчителі однаково оцінюють його виконання учнем. Також надійність тесту полягає в тому, що наступне виконання тесту одним і тим самим учнем повинно давати практично однакові результати.

Точність – це визначення мінімальної помилки, з якою можна провести тестування.

Критеріями **достовірності** тесту є його зміст, актуальність, чітко визначена конструкція та передбачуваність результатів.

Тест вважається **повноцінним**, якщо він містить відповідну пропорцію матеріалів з усіх аспектів його змісту.

Практичність тесту визначається декількома факторами. По-перше, дуже зручно, коли тест надрукований і таким чином його можна використовувати десятки разів. По-друге, підрахунок результатів повинен бути максимально спрощеним, що б сприяло економії часу вчителя. З іншого боку, тест має бути

зручним і для учнів, тобто інструкції до нього повинні бути максимально чіткими й точними.

Простота тесту полягає в тому, що тестові завдання повинні мати чіткі, зрозумілі для кожного учня формулювання та відповідати його можливостям.

1.4. Аналіз історичного розвитку педагогічного тестування

Педагогічний тест – це система завдань специфічної форми, визначеного змісту, зростаючої труднощі, яка дозволяє якісно оцінити структуру та виміряти рівень знань, умінь і навичок.

Спроби скласти педагогічні тести, які можна вважати першими зразками шкільних тестів успішності, здійснили англієць Джордж Фішер (1864 р.), який розробив так звані «scale books» — шкальовані книги й американець Дж. М. Раїс (1894 р.), який надрукував у формі таблиць тести, призначені для перевірки орфографічних знань учнів. Однак, перші наукові праці з теорії тестів з'явилися на початку XX ст. на межі психології, соціології, педагогіки.

Основоположником педагогічних вимірювань вважають американського психолога Едуарда Лі Торндайка («Вступ до теорії психології та соціальних вимірювань»). Першим стандартизованим педагогічним тестом, розробленим під керівництвом Е. Торндайка, був тест з арифметики М. Стоуна.

Тривалий час тести розвивались як інструмент індивідуальних вимірювань. До масового характеру розвитку тестування спричинила необхідність перейти від індивідуальних тестів до групових. Саме у 1917—1918 роках у США розроблено перші групові тести для потреб армії. Найпопулярнішими були Альфа- та Бета-тести А. Отіса. Вся методологія групових тестів почала спиратися на принципи систематизовані М. Бернштейном:

- принцип обмеження в часі: тільки 5% тестованих можуть устигнути виконати запропонований тест за відведений час;

- принцип деталізованої інструкції як щодо проведення тестування, так і щодо опрацювання результатів;
- принцип включення тестових завдань із вибіркоким методом формування відповіді;
- підбір тестових завдань після ретельного статистичного опрацювання й експериментальної перевірки.

У Сполучених Штатах розробляють і перевіряють тести спеціальні державні служби. Ще у 1895—1896 рр. в США створено два національних комітети, що організовували й спрямовували роботу тестологів, а в 1900 року в США створено Раду із вступних іспитів. В 1926 року Рада коледжів ухвалила тест SAT, розробила тести для кваліфікаційної та професійної оцінки діяльності педагогів. У 1947 році в США створено службу освітнього тестування (Educational Testing Service — ETS).

Нова хвиля використання тестів, починаючи з 60-х років XX ст., мала загальноосвітній характер і була пов'язана з розробками американського педагога Р. Тайлера (за його ініціативою розроблено програму National Assessment of Educational Progress (NAEP) — Державну програму педагогічних вимірювань, яка суттєво вплинула на впровадження тестування в систему освіти США. Головний принцип Р. Тайлера полягав у тому, щоб не здійснювати контроль за місцевими системами шкільної освіти «зверху», а спонукати педагогічні колективи самостійно вдосконалювати ці системи і навчальний процес у них.

У США групові тести набули широкого розповсюдження, а згодом поступово, протягом майже десяти років і виключно на добровільній основі суб'єктів тестування (що є дуже важливим), набули характеру обов'язкових.

ETS розробляє тести як для організацій, так і для індивідуальних замовників, результати цих тестів використовують для вступу до коледжів, університетів, магістратури.

У 1981 році в США створено Національну раду зі стандартів освіти й тестування.

Україна, як одна із республік Радянського Союзу, здійснила перші спроби запровадити тести в практику шкільного контролю на початку ХХ ст. Розвиток тестування в СРСР (в т.ч. і в УРСР) відбувається в три етапи:

1 етап — 20-ті — середина 30-х років ХХ ст. Відбувається процес накопичення інформації з тестових технологій. У 1925 році при педагогічному відділі інституту методів шкільної роботи створено спеціальну тестову комісію, яка навесні 1926 року підготувала стандартизовані тести з природознавства, суспільствознавства, арифметики (обчислювальні операції та розв'язання задач), географії (знання карти), на правопис і розуміння прочитаного. В основу цих матеріалів були покладені американські зразки тестів. До них додавали інструкції й особову картку для обліку прогресу учня в навчанні. У СРСР у цей час, як і на Заході, визначальним став прагматичний підхід, що ґрунтується не на психолого-педагогічній теорії, а на математичній статистиці.

У період сталінізму тестологію почали розглядати як ворожу й буржуазну. Після постанови ЦК ВКП(б) 1936 року були ліквідовані не тільки інтелектуальні тести, а й тести успішності. Як наслідок — застій в експериментальній педагогіці та психології.

2 етап — 30—50 роки ХХ ст., коли тести використовували переважно у сфері психологічних досліджень на обмежених контингентах учнів, зазвичай за зарубіжними зразками.

3 етап — 60—90 роки ХХ ст. Тестування як метод вимірювання знань почали використовувати у військових училищах Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ та інших спеціальних навчальних закладах. Однак, спроби відродити тестування в 70-х роках ХХ ст. були невдалими, так само, як невдалою була організація тестування успішності випускників загальноосвітніх навчальних закладів, здійснена Міністерством освіти 1993—1994 рр.

Після здобуття Україною незалежності розпочинається новий етап у розвитку тестології в нашій країні. Хоч наслідки політики колишнього СРСР

відчутні й донині, що позначається на відсутності національної школи тестування, Україна робить кроки щодо запровадження тестування в освіті.

Починаючи з 90-х років ХХ ст., багато вищих навчальних закладів почали переходити на нові умови прийому абітурієнтів із використанням тестових технологій.

У 1993 році Міністерство охорони здоров'я України за підтримки міжнародних фондів і за безпосередньої участі західних спеціалістів запровадило тестування для ліцензування лікарів. Система перевірки й оцінювання професійних знань і майстерності студентів і випускників медичних навчальних закладів «Кроки» є першою в Україні, хоча й вузькопрофесійною, системою тестування загальнодержавного рівня. У рамках цього масштабного проєкту створено банк завдань, у який збирають емпіричні дані, проводять їх психометричний аналіз.

У 2002—2005 рр. Центр тестових технологій за підтримки Міністерства освіти й науки України та Міжнародного фонду «Відродження» започаткував експеримент щодо впровадження зовнішнього незалежного оцінювання в систему загальної середньої освіти. Поетапно запроваджували тестування з історії України та всесвітньої історії, математики, української мови, географії, біології, фізики, хімії. За результатами тестування упродовж 2003—2007 рр. випускників загальноосвітніх навчальних закладів (за бажанням!) могли зарахувати до вищих навчальних закладів: (2003 р. — 3121 учасник тестування, а в експерименті брали участь 4 університети; 2004 р. — 4500 учасників тестування - 31 університет зараховував результати тестування за згодою абітурієнтів; 2005 р. — 8700 випускників ЗНЗ, в експерименті брали участь усі ВНЗ України).

З 2006 року, згідно з Указом Президента України від 4 липня 2005 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», в Україні впроваджується національна система зовнішнього незалежного оцінювання, в основу якої покладено модель зовнішнього стандартизованого тестування. В цьому ж році створено

Український центр оцінювання якості освіти, який за підтримки МБО «Центр тестових технологій і моніторингу якості освіти» та Міжнародного фонду «Відродження» уперше провів зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень на національному рівні, здійснив оцінювання й сертифікацію навчальних досягнень 41 000 випускників ЗНЗ. З 2008 року вступ до ЗВО здійснюють тільки за результатами зовнішнього незалежного оцінювання.

На сьогодні тестування в системі освіти знаходиться в стані постійного вдосконалення і періодичних змін напрацьованих і широко апробованих методик. Це закономірний процес для будь-якого суспільства в цілому і в такій його важливій структурі, як сфера освіти. Такий стан сфери освіти зберігатиметься і в майбутньому. Цілком можливо, що ці зміни не тільки будуть продовжуватися, але й активно посилюватися [18,30] .

Висновок до розділу 1

Невід'ємною частиною освітнього процесу з географії є педагогічний контроль. Він перебуває у тісних взаємозв'язках з іншими елементами педагогічної системи та виконує ряд функцій, а саме: контролюючу, навчальну, діагностично-корегуючу, стимулюючо-мотиваційну й виховну.

Під час підготовки та здійснення різних видів контролю необхідно дотримуватися вимог, які враховують: його індивідуальний характер, систематичність, комплексність, різноманітність форм, чіткість критеріїв оцінювання, об'єктивність тощо.

Основними видами контролю навчальних досягнень учнів з географії є: попередній, поточний, тематичний, підсумковий контроль.

Особливою складовою контролю є перевірка очікувальних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, передбачених навчальною програмою.

Дидакти виокремлюють наступні форми перевірки знань, умінь і навичок: усна, письмова; індивідуальна, групова і фронтальна; ущільнена (наприклад, поєднання усної індивідуальної і письмової групової).

Однак, традиційні форми педагогічного контролю можуть виконувати, зазвичай, тільки деякі з п'яти перелічених вище функцій.

Найкоректнішим способом виміру та оцінки навчальних досягнень є тестовий контроль. Тест - це інструмент, що призначений для вимірювання ступеня навченості учня, який складається з системи тестових завдань, стандартизованої процедури проведення, обробки та аналізу результатів.

На сьогоднішній день у науковій та методичній літературі з проблеми дослідження існують різноманітні визначення поняття «тест», проте, найістотнішою ознакою в кожному з них є те, що це сукупність запитань, які переважно вимагають однозначної відповіді, укладаються за певними правилами та процедурами.

За допомогою тестового контролю можна перевірити сформованість в учнів географічних компетентностей. «Компетентність» у перекладі з латинської *competentia* означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід, а відповідно здатна і готова до діяльності у різних життєвих ситуаціях.

Тестовий контроль виконує декілька функцій, а саме: навчальну, розвивальну, виховну, контролюючу, оцінювальну, діагностичну, коригуючу, організаційно-управлінську та прогнозуючу.

Основними показниками якості та ефективності тестових завдань під час контролю є: валідність, об'єктивність, надійність і точність. А також достовірність, повноцінність, практичність і простоту

Перші наукові праці з теорії тестів з'явилися на початку XX ст. на межі психології, соціології, педагогіки. Основоположником педагогічних вимірювань вважають американського психолога Едуарда Лі Торндайка («Вступ до теорії психології та соціальних вимірювань»).

На сьогодні тестування в системі освіти знаходиться в стані постійного вдосконалення і періодичних змін напрацьованих і широко апробованих методик.

РОЗДІЛ 2.

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ СФОРМОВАНOSTІ ГЕОГРАФІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ У ВИВЧЕННІ КУРСУ «ГЕОГРАФІЯ: РЕГІОНИ ТА КРАЇНИ. 10 КЛАС»

2.1. Класифікація тестів. Характеристика тестових завдань з географії

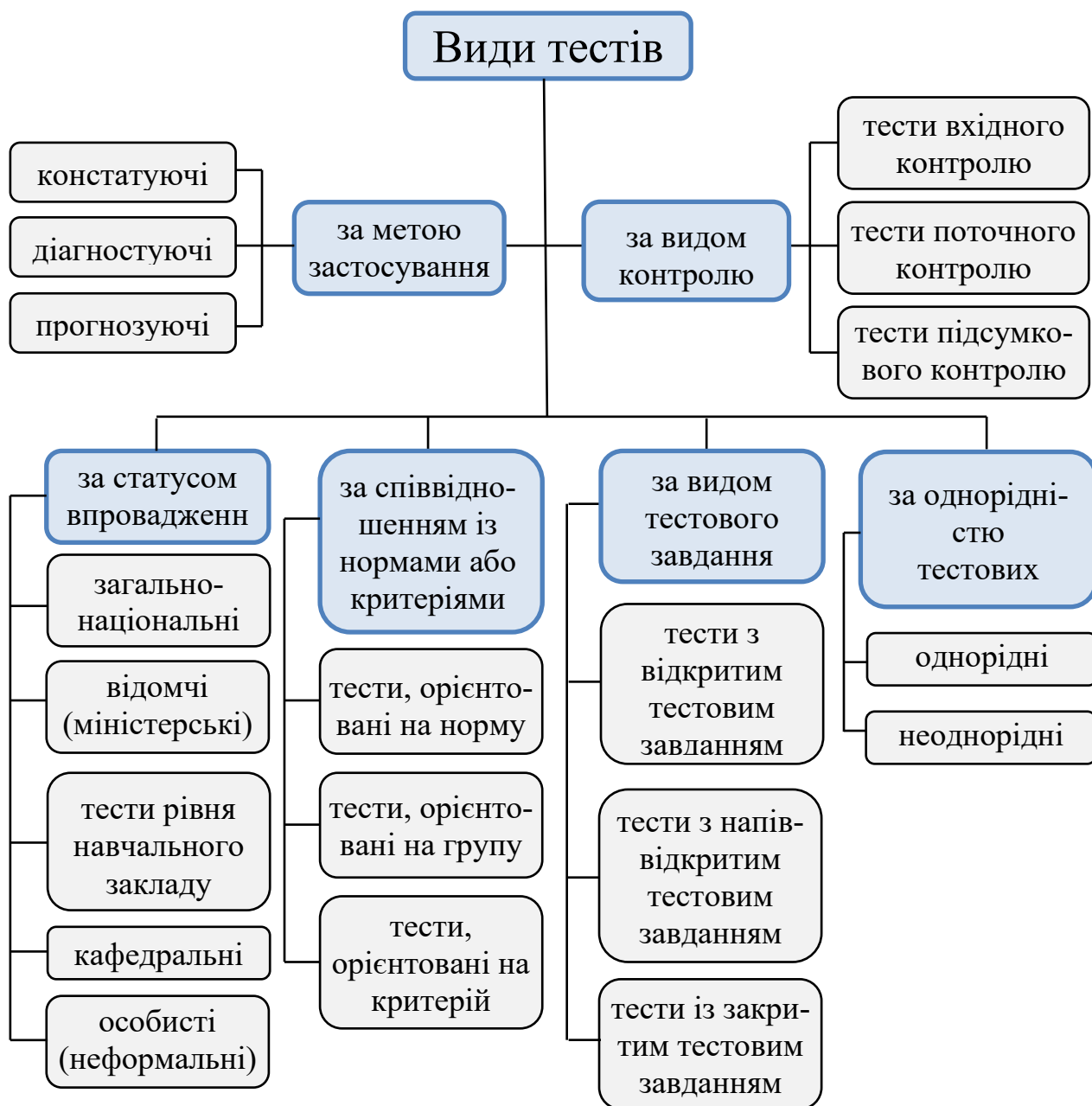
Вітчизняні й зарубіжні дослідники визначають тести як випробування, яке має за мету не тільки перевірити міцність засвоєння знань, умінь і навичок, а й розвивати певні якості особистості в процесі навчання.

Знайомство учнів з різними форматами тестових завдань, формування навиків роботи з тестами при вивченні шкільних курсів географії зміцнює впевненість школярів у власних знаннях, стимулює пізнавальну діяльність до самоосвіти, розвиває творчі можливості, дозволяє отримати об'єктивну оцінку рівня підготовленості до державної підсумкової атестації, зовнішнього незалежного оцінювання.

Застосування тестування як методу вимірювання навчальних досягнень привело до появи та використання великої кількості різноманітних тестів. Це зумовило необхідність їх класифікації.

У вітчизняній і зарубіжній тестології багато вчених зокрема: В. Аванесов, І. Булах, Л. Кухар, М. Мруга, О. Майоров, О. Макаренко, Н. Самилкіна, В. Сергієнко, Л. Ярощук, М. Челишкова та інші пропонують різні класифікації тестів, які відрізняються між собою ознаками, що лежать в основі їх виокремлення.

Паращенко Л.І., Леонський В.Д. та Леонська Г.І. у методичному посібнику «Тестові технології у навчальному закладі» [39] **класифікують тести за метою застосування, видом контролю, статусом впровадження, співвідношенням із нормами або критеріями, видом тестового завдання та за однорідністю тестових завдань (Рис. 1.3)**

**Рис. 2.1. Класифікація тестів за Паращенко Л.І.,
Леонським В.Д. та Леонською Г.І.**

Фідра Н. у статті «Конструювання тестів з географії» за метою застосування виділяє наступні види тестів:

- «тести, що застосовуються з метою виявлення вихідного рівня знань та вмінь учнів, для повторення або сприйняття нового матеріалу. Ці тести мають низький рівень складності, обмежене коло запитань, що перевіряють конкретно необхідний мінімальний фактичний матеріал;
- тести, що використовуються для виявлення рівня засвоєння матеріалу, оцінювання ходу процесу навчання, оперативної допомоги учням

та корекції навчально-виховного процесу. Ці тести мають середній рівень складності, навчальний характер, охоплюють незначну кількість матеріалу і акцентують увагу не на результаті засвоєння, а на виявленні типових помилок;

- тести, що застосовуються для виявлення та оцінювання кінцевих результатів за певний період навчання. Вони є найскладнішими, охоплюють матеріал теми або розділу, спрямовані на виявлення рівня навчальних досягнень учнів». [53]

Перевірка знань, умінь і навичок учнів за допомогою тестів як одного із методів контролю набуває дедалі більшого поширення.

В умовах становлення нової української школи зміна змісту, форм та методів навчання, збільшення ролі самостійної роботи школярів, можливість їх широкого доступу до джерел інформації не могли не вплинути на вимоги до рівня навчальних досягнень учнів закладів загальної середньої освіти.

Підвищенню якості знань, підготовці їх до зовнішнього незалежного оцінювання сприяє робота із тестовими завданнями.

«Тестове завдання – це структурна одиниця тесту, яка вміщує частину навчального матеріалу і виокремлена з усього масиву змісту навчання на засадах певної змістової і логічної самостійності. Це складова частина педагогічного тесту, що відповідає вимогам технологічності, форми, змісту і, крім цього, статистичним вимогам: означеної складності, достатньої роздільної здатності».[40]

Щоб виконувати функцію інструменту вимірювання якості предметної компетентності, тест повинен складатися з достатньої кількості тестових завдань, число яких визначає довжину тесту. Завдання за своїм змістом – це вихідна одиниця, клітинка тесту, що містить якийсь один елемент знання. Оптимальна кількість завдань, на яке тестовані ще доволі охоче відповідають за один захід, становить 40–60. Фахівці підкреслюють, що надійність і об'єктивність тестової перевірки знань та умінь збільшується зі збільшенням довжини (обсягу) тесту [5] .

Одним із засобів перевірки та оцінювання рівня якості засвоєного учнями змісту географічної освіти є застосування компетентнісно-орієнтованих завдань (англ. Programme for International Student Assessment). У міжнародних дослідженнях PISA, які визначають рівень якості освіти, у тому числі й природничо-наукову грамотність учнів, такі завдання використовуються для визначення здатності учнів використовувати природничо-наукові знання у ситуаціях, що близькі до реальних та пов'язані з різноманітними аспектами навколишньої дійсності: життя школи, суспільства, особистого життя учнів тощо.

На основі аналізу сучасних методів, видів, способів і прийомів контролю навчальних досягнень учнів з географії було розроблено алгоритми проектування і застосування компетентнісно-орієнтованих завдань з географії, які компонуються у **дидактичні тести**. Саме вони являють собою систему запитань і поступово ускладнених завдань специфічної форми, що вможливорює якісну, ефективну та об'єктивну оцінку структури й вимірювання рівня сформованості предметно-географічних компетентностей учнів.

Дидактичний тест з географії характеризується структурою, цілісністю, якістю результатів, предметною й логічною визначеністю змісту, науковою вірогідністю, репрезентативністю та формою подавання матеріалу.

Компетентнісно-орієнтовані завдання спрямовані на знаходження учнем способів їх розв'язання з обов'язковим використанням географічних знань, умінь та сформованих раніше науково-ціннісних установок. Їх застосування дає змогу вчителю географії досягати кількох дидактичних цілей одночасно: виявляти рівень сформованості та розвитку предметних географічних компетенцій, оцінювати їхню спроможність самостійно здобувати знання та обирати способи діяльності, формувати інтерес до географії та досвід творчої діяльності у процесі її вивчення.

За рівнем складності такі завдання поділяються на:

Рис.2.2. Характеристика завдань за рівнем складності

Через компетентнісно-орієнтовані завдання можлива також реалізація наскрізних змістових ліній, які є засобом інтеграції ключових та загальнопредметних компетентностей, навчальних предметів та предметних циклів. Наскрізнi змістові лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність» у курсі географії 10 класу реалізується, насамперед, через проєкти і дослідження [19].

За характером відповіді Фідря Н. тестові завдання з географії поділяє на закриті та відкриті. До закритих завдань відносить ті, що мають одну правильну відповідь і можуть бути оцінені однозначно («правильно –

«неправи-льно»). Найпоширенішими формами закритих тестових завдань є завдання вибіркового (учень сам вибирає варіант відповіді) або конструйованого (учень формулює відповідь сам) типів.

До основних форм вибірових та конструйованих тестових завдань з географії Фідря Н. відносить такі:

- ♦ **«множинний вибір»** – вибіркве завдання, інструктивна частина якого починається словом «виберіть» чи «вказіть» і включає 4 варіанти відповідей. Одна з цих відповідей повинна бути правильною, а інші – правдоподібними, але неправильними для цього завдання;
- ♦ **альтернативний тест** – вибіркве завдання, що містить запитання, на яке існує одна відповідь, яку треба вибрати з двох можливих («так» або «ні»);
- ♦ **тестове завдання на класифікацію** («тест зіставлення») – вибіркве завдання, суть якого полягає у встановленні відповідностей між об'єктом, явищем, процесом та його характеристикою чи ознакою;
- ♦ **тестове завдання на підставлення** – конструктивне тестове завдання, що розв'язується шляхом заповнення пропусків або закінчення речень чи думок;
- ♦ **тестове завдання на визначення поняття** – конструктивне завдання, що передбачає розкриття суті запропонованого поняття;
- ♦ **тестове завдання «Коротка відповідь»** – конструктивне завдання, яке застосовується в тому випадку, коли на запропоноване запитання можна відповісти одним реченням;
- ♦ **тестове завдання «Типова задача»** – конструктивне завдання, розв'язання якого потребує виконання учнями певної умови чи аналізу якоїсь проблеми;
- ♦ **тестове завдання «Обмежена відповідь – есе»** – конструктивне завдання, яке вимагає обмеженої відповіді. Обмеженість зумовлюється тим, що, з одного боку, вказується організаційна форма відповіді, а з іншого – відповідь обмежується кількістю матеріалу, який потрібно викласти;
- ♦ **тестове завдання «Ж-відповідь (G-відповідь)»** – конструктивне завдання, суть якого полягає в тому, що учні самі вільно обирають форму відповіді, факти і аргументи для викладу своїх знань з певної проблеми. Таке завдання

також дає можливість перевірити низку важливих вмінь учнів, зокрема вміння відбирати необхідний матеріал та обґрунтовувати власну думку».[53].

Проаналізувавши класифікації тестових завдань різних авторів, ми виокремили наступні найбільш поширені види завдань закритого і відкритого типу (див. рис. 2.1.) [11,14] .

Рис. 2.3. Види завдань закритого і відкритого типу

Тестові завдання закритого типу з вибором однієї однозначно правильної відповіді. Такі завдання дають можливість перевірити вміння правильно відтворювати здобуті учнями знання. У них пропонується чотири варіанти відповіді, з яких тільки один варіант правильний. Наприклад:

Укажіть найбільший центр текстильної промисловості Китаю.

А Шанхай

Б Пекін

В Тяньцзінь

Г Нанкін

Тестові завдання закритого типу, що мають кілька правильних відповідей (кількість таких відповідей обов'язково вказана). Завдання такого типу доцільно використовувати тоді, коли потрібно перевірити вміння вибирати найістотніші ознаки об'єкта чи процесу, а також чинники, які впливають на їх формування. Завдання вважається виконаним найправильніше, якщо в бланку відповідей позначено стільки літер, скільки має бути правильних відповідей. Однак, оцінюється кожна правильно зазначена відповідь. Наприклад:

Укажіть три головні чинники, що визначають високе місце Польщі у міжнародному поділі праці

- 1 вигідне фізико-географічне положення
- 2 потужна мінерально-сировинна база
- 3 сприятливий інвестиційний клімат
- 4 високий природний приріст населення
- 5 вільний доступ до європейського ринку
- 6 всі сусіди – постіндустріальні країни
- 7 власна малокваліфікована дешева робоча сила

Тестові завдання закритого типу, що мають декілька правильних відповідей, але їх кількість не вказана. У завданні такого виду кількість відповідей учні визначають самостійно. Завдання вважається виконаним найправильніше, якщо в бланку відповідей позначено стільки літер, скільки має бути правильних відповідей. Однак, оцінюється кожна правильно зазначена відповідь. Наприклад:

Укажіть ознаки, характерні для Німеччини

- 1 за величиною ВВП посідає перше місце в світі
- 2 парламентська республіка, федерація
- 3 має вихід до Середземного моря
- 4 постіндустріальна країна, входить до «Великої сімки»
- 5 у сільськогосподарському виробництві переважає вирощування цукрової тростини, соняшнику, ріпаку
- 6 потужні машинобудівні компанії Volkswagen Group (Фольксваген Груп), Daimler (Даймлер), BMW (БМВ), Audi (Ауді)
- 7 за відтворенням населення відноситься до першого типу, низький рівень урбанізації

Тестові завдання закритого типу на визначення істотних ознак названого об'єкта чи процесу. Такі завдання використовуються з метою перевірки вміння аналізувати ознаки різних об'єктів чи процесів і вибирати серед них ті, які характерні для названого. Завдання вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей позначена тільки одна літера – правильна відповідь. Наприклад:

Визначення, яке найбільш повно розкриває поняття «унітарна держава»
А держава, що складається з кількох самоврядних утворень, які мають свої конституції
Б мононаціональна держава
В союз держав із спільними наддержавними органами управління
Г держава, яка керується з одного центру й має загальнодержавну конституцію

Тестові завдання закритого типу з визначенням об'єкта чи процесу згідно з наведеною його характеристикою. Такі завдання містять сукупність істотних ознак об'єкта чи процесу, за якими необхідно його впізнати і назвати, вибравши з відповідей саме той термін, яким він позначається. Завдання з вибором відповіді вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей позначена тільки одна літера – правильна відповідь. Наприклад:

Укажіть країну, якої стосується така характеристика: попри постіндустріальний розвиток країни в її економіці вагоме місце посідає промисловість У низці промислових галузей (хімічна, пивоварна тощо) вона за обсягами виробництва поступається лише США, а в експорті їх продукції є світовим лідером
А Франція
Б Німеччина
В Китай
Г Іспанія

Тестові завдання закритого типу на відтворення правильної послідовності. Завдання такого типу передбачають перевірку вміння встановлювати правильну хронологічну послідовність подій, природних чи суспільних процесів, послідовність дій, алгоритмів діяльності, технологічних

процесів, послідовність розташування географічних об'єктів, логічну послідовність тощо. Завдання на відтворення послідовності вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей кожній літері відповідає номер відповідного етапу послідовності. Наприклад:

Транснаціональна компанія, що володіє підприємствами алюмінієвої промисловості впровадила стадійну спеціалізацію виробництва. Установіть послідовність цих виробництв за стадіями технологічного процесу

А виробництво алюмінієвих сплавів в Уссорійську (Росія)

Б виплавка алюмінію в Братську (Росія)

В видобування бокситів у Фріа (Гвінея)

Г виробництво глинозему в Миколаєві (Україна)

(В, Г, Б, А)

Тестові завдання закритого типу на встановлення відповідності.

Завдання такого типу передбачають перевірку вміння встановлювати логічну відповідність між терміном і його значенням, загальним і одиничним поняттями, причиною і наслідком, окремими територіями та їх розміщенням на карті, країнами та їх економічними особливостями, економічними районами та їх спеціалізацією тощо. Ці завдання вважаються виконаними правильно, якщо в бланку відповідей записані правильні комбінації цифр та літер. Оцінюється кожна правильно встановлена пара. Наприклад:

Увідповідніть розвинені виробництва машинобудування Бразилії та продукцію, яку вони випускають

<i>А транспортне</i>	<i>1 риболовецькі, патрульні, науково-дослідницькі й навіть підводні човни</i>
<i>Б суднобудування</i>	<i>2 легкові, військові автомобілі, невеликі трактори, вантажівки, двигуни</i>
<i>В аерокосмічне</i>	<i>3 літальні апарати, літаки, супутники</i>
<i>Г мікроелектроніка</i>	<i>4 електродвигуни, генератори, трансформатори, комп'ютери</i>
	<i>5 чипи, смарт-карти, додатки для автоматичної ідентифікації тварин, людей, ліків тощо</i>

A2, B1, B3, Г5

Тестові завдання відкритого типу. Такі завдання використовуються для перевірки вміння застосовувати засвоєні знання у навчально-виховній діяльності. Вони дають можливість тому, хто їх виконує, проявити професійну компетентність, ініціативу застосувати широкий спектр знань,

показати свою творчість. Тут необхідно мислити неординарно, аналізувати можливі наслідки. Наприклад:

У країні А, чисельність населення якої на початок року становила 5,25 млн. осіб, упродовж року народилося 240 тис. дітей, померло — 125 тис. осіб, прибуло — 24 тис. осіб і вибуло — 39 тис. осіб. Визначте показник природного приросту населення станом на 1 січня наступного року (в проміле).

Розв'язування _____

Відповідь:

Щодо видів тестових завдань, які на сьогоднішній день застосовуються під час зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) з географії, то всім вище згаданим передують: завдання, що мають чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний; завдання на відповідність, де до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, необхідно добрати один правильний варіант з п'яти, позначений буквою; завдання на розв'язання географічних задач, використовуючи наведену топографічну карту; завдання, які мають по сім варіантів відповіді, з яких лише три правильні.

Доцільно зауважити, що зміст завдань має інтегрований характер і спрямований на перевірку компетентностей учнів, сформованих під час вивчення шкільного курсу географії.

Структура тестів відображає багаторівневу структуру розумової діяльності, досліджену Б. Блумом, який виділив шість рівнів мислення: *знання — розуміння — використання — аналіз — синтез — оцінювання фактів і інформації та їх застосування* для розв'язання завдань реального життя й навчальної діяльності.

Використання тестових завдань у практичній діяльності набуває нині стрімкого поширення та сприяє підвищенню рівня навчально-пізнавальної діяльності учнів. Систематичний тестовий контроль формує у школярів мотивацію до навчання, дисциплінує їх, дозволяє одночасно

визначити результати навчальної діяльності як учнів, так і вчителів, забезпечити вдосконалення освітнього процесу.

При цьому варто зазначити, що складання тестів – це мистецтво, яке потребує копіткої, напруженої праці та не має меж удосконалення.

2.2. Вимоги до розробки тестових завдань з географії

Розробка тесту починається з формулювання його мети, тобто визначення того, що тест повинен виміряти.

У педагогічному тестуванні зазвичай вимірюється рівень навчальних досягнень здобувачів освіти.

Властивості всього тесту обумовлені властивостями завдань. Тому в ньому повинен бути не просто набір тестових завдань, а їх система - як основний компонент тесту.

Насамперед, необхідно зауважити, що не будь-яке завдання може бути включено в тест. Тестове завдання має бути строго визначеним за формою, змістом і спеціальними параметрами, що оцінюються в ході статистичного аналізу.

Завдання тесту мають в тотожній пропорції охоплювати всі важливі аспекти змісту теми, розділу чи цілого навчального предмету.

Важливими аспектами тесту також є: стандартизована процедура проведення та заздалегідь спроектована технологія оцінювання.

Однак, *тестове завдання* – це складова тесту, що відповідає рекомендаціям до формування тестових завдань, з якими здобувач освіти (під час виконання тесту) виконує певну дію, а його результат реєструється у формі окремої відповіді, що оцінюється встановленою кількістю балів.

Тестове завдання має відповідати навчальним цілям та фокусуватися на одній проблемі; бути сформульоване чітко, його умова повинна бути повністю зрозумілою для здобувачів освіти; оцінювати різні рівні знань і вмінь та передбачати їх інтегрування; відповідати віковим особливостям здобувачів освіти; виявляти чи вміє здобувач освіти виконувати аналогічні

завдання; передбачати відповідний метод оцінювання результатів виконання.

Тестове завдання складається з трьох елементів: 1)основи (умови); 2)ключа; 3)дистракторів.

Основа (умова) тестового завдання – це частина, в якій міститься реальне запитання чи завдання.

Ключ тестового завдання – це варіант, в якому міститься правильна відповідь.

Дистрактори тестового завдання – це інші варіанти, в яких містяться неправильні відповіді для даного запитання чи завдання, проте вони можуть бути правильними для інших.

Основа (умова) тестового завдання – це стимул для відповіді, яка описує певну проблему і ставить завдання перед учнем. Вона повинна допомогти учневі чітко уявити поставлену перед ним проблему і може подаватися у формі запитання, у наказовій формі або у формі незавершеного твердження.

Існують певні принципи та вимоги до написання якісної основи (умови) тестових завдань множинного вибору:[Л. Кульчак, В. Шпілярович, О. Варакута, Н. Муніч, Ю. Пасіхов та ін].

Вимоги до написання якісної основи (умови) тестового завдання

- Основа (умова) тестового завдання має бути:
 - чітко сформульованою і не допускати двозначності – кількох можливих варіантів (ситуацій) розв'язку відповідного завдання;
 - сформульована гранично стисло, без сторонньої в ній інформації, без вступних фраз і речень, які мають мало зв'язку зі змістом тестового завдання;
 - повною, тобто містити в собі всю необхідну (важливу) інформацію, яка є достатньою для того, щоб здобувач міг повністю зрозуміти суть поставленого перед ним завдання;
 - без прямих цитат (фрагментів з підручників, нормативних документів тощо), які вимагається знати напам'ять, щоб обрати правильну відповідь,

оскільки здобувач не зобов'язаний знати напам'ять норму закону чи інші фрагменти з підручників, а повинен розуміти їх суть;

- сформульована у вигляді розповідної стверджувальної конструкції;
- основа (умова) тестового завдання не повинна складатися з відомостей, що мають дискусійний характер, оцінні судження або передбачають формулювання висловлювань з власною думкою;
- структура речень в основі (умові) тестового завдання повинна бути максимально простою, зокрема, рекомендується використовувати прості, не складнопідрядні речення;
- основа (умова) тестового завдання повинна уникати використання дієслів пасивного стану;
- в основі тестового завдання не доцільно пропонувати віднайти неправильну відповідь серед декількох правильних.

Вимоги до написання правильної відповіді, тобто ключа до основи завдань

- ◆ Якісні завдання множинного вибору мають тільки одну правильну відповідь;
- правильна відповідь не повинна виділятися певним чином серед варіантів всіх відповідей (дистракторів), а саме:
 - не повинна бути довшою за дистрактори;
 - не повинна граматично відрізнятися від дистракторів;
 - не повинна бути єдиним варіантом, який містить суттєву лексику, використану в основі;
 - не повинна бути єдиним позитивним реченням або фразою серед негативних і навпаки;
 - не повинна містити граматичної підказки, як, наприклад, при використанні службових слів;
- у правильних відповідях уникають багатослівності;
- у правильних відповідях уникають використання дієслів пасивного стану.

Написання варіантів відповідей є найскладнішим завданням під час підготовки тестового завдання. Серед відповідей мінімум одна є правильною, решта – *дистрактори* – неправильні відповіді.

Вимоги до написання дистракторів

- Дистрактори не повинні містити очевидно неправильних відповідей;
- ◆ слід уникати дистракторів, які занадто наближені до правильної відповіді.
- ◆ дистрактори граматично паралельні один з іншим та з правильною відповіддю;
- ◆ дистрактори мають приблизно однакову довжину; якщо вони різної довжини, то їх записують за наростаючим чи падаючим принципом;
- ◆ дистрактори не представляють як позитивно, так і негативно оформлені висловлювання;
- ◆ у дистракторах уникати:
 - протилежних висловлювань;
 - варіанту «все з вищенаведеного» або «жодне з вищенаведеного»;
 - багатослівності;
 - використання дієслів пасивного стану.

В якісних дистракторах та ключах завдань множинного вибору уникають використання таких слів як «всі», «завжди», «ніколи», але використовують «зазвичай» або «іноді».

Якісні дистрактори та ключі завдань множинного вибору не повторюють в кожному варіанті інформацію, яку можна розмістити в основі. Тестові завдання слід впорядковувати за зростанням рівня складності.

Багато розробляти різноманітні тестові завдання, що унеможливають одноманітність у роботі та відповідно дозволяють уникати втоми, звикання учнів працювати з одним видом тестів. Складність тесту має відповідати такому рівню, щоб учень із середніми знаннями правильно виконав приблизно половину завдань.

Обсяг завдань тесту визначається кожним вчителем (екзаменатором) індивідуально з урахуванням виду тестування (навчальне, діагностичне, контрольне) і обсягу відповідного матеріалу навчальної дисципліни та має бути розрахований так, щоб учень міг його виконати за відведений проміжок часу.

Загальний час на виконання тесту встановлюється з урахуванням того, що рекомендується надавати на одне тестове завдання: а) закритої форми – 1 хв.; б) відкритої форми на обчислення або на вписування короткої відповіді – 2 хв; в) відкритої форми з розгорнутою відповіддю (есе) – до 10 хв.

2.3. Методичне забезпечення тестування й оцінювання його результатів

Створення тесту передбачає розробку необхідного методичного забезпечення для його проведення, що має забезпечувати ідентичність умов для всіх тестованих. Це сприятиме об'єктивності отримуваних результатів.

Методичне забезпечення складається з комплексу відомостей, інструкцій і рекомендацій, які в комплексі забезпечують всім рівні умови на всіх етапах виконання тесту [3].

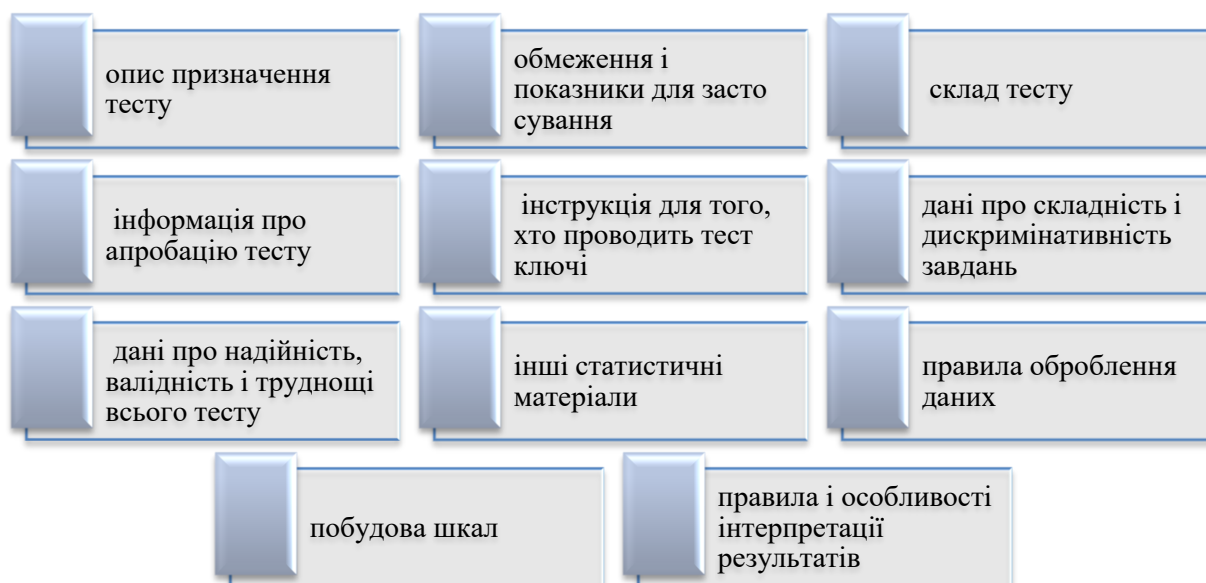

Рис.2.4. Складові компоненти методичного забезпечення тестування й оцінювання його результатів

На їх підбір впливають такі чинники. як:

- ♣ призначення, виду тестів, кількість учасників тестування (основним видом тестів шкільних досягнень є групові тести);
- ♣ спосіб пред'явлення тесту – з використанням тестових зошитів (бланків) або комп'ютеру.

У випадку використання тестових зошитів, усі помітки, обчислення, відповіді тестовані роблять тільки в тестовому зошиті, який містить необхідні інструкції і інформацію щодо тестових завдань. Тестування з використанням тестових зошитів є найбільш надійним, якісним і об'єктивним. Всі міжнародні дослідження, вся атестація учнів у розвинутих країнах проходить тільки з використанням тестових зошитів.

Інструкції для того, хто проводить тестування, і тестованого входять до складу всіх стандартизованих тестів і визначають їх об'єктивний характер. Це – керівні вказівки, настанови, у яких описано, як виконувати завдання тесту.

Інструкція для педагога наводиться, зазвичай, у «керівництві до тесту», а інструкція для учня – в тестовому зошиті. Вона має бути простою й стислою.

Склад інструкції для того, хто проводить тестування:

- 1) умови проведення тесту;
- 2) матеріали і прилади, що необхідні для проведення тестування (олівці, резинки, прилади, чернетки, бланки для відповідей, калькулятор, тощо); порядок їх розміщення і пред'явлення;
- 3) часові обмеження;
- 4) повний текст інструкції для тестованого;
- 5) поведінка екзаменатора під час проведення тесту (що він зобов'язаний, що може робити і що йому заборонено);
- 6) опис відповідей на можливі типові питання, у тому числі варіант відповіді на ті питання, на які йому відповідати заборонено;
- 7) вказівка про вирішення питання про вгадування;

- 8) необхідна кваліфікація для осіб, які проводять тестування, перевіряють правильність виконання, аналізують результати;
- 9) питання конфіденційності і доступу до отримуваної у результаті тестування інформації;
- 10) інструкція для перевірки результатів і занесення результатів на магнітний носій.

Інструкція для тестованого має містити інформацію щодо кожного з таких пунктів, як:

- мета тесту;
- час, відведений для виконання тесту;
- як позначати правильну відповідь;
- чи вдаватися до вгадування, якщо є сумніви щодо правильної відповіді.

О. Майоров вважає, що в інструкції для тестованого також має бути відображено:

- 1) опис призначення тесту;
- 2) правила заповнення бланків для відповідей (тестових зошитів);
- 3) зразки вирішення завдань на кожен тип завдання тесту;
- 4) зразки виправлення неправильно виконаного завдання і зразки виправлення виправленого.

Інструкція тестованому пишеться перед тестовими завданнями і, як правило, виділяється рамкою або жирним шрифтом.

У цій інструкції може вказуватися наступна інформація:

- ◆ загальна кількість завдань у тесті і кількість завдань різної форми;
- ◆ правила виконання тестових завдань і заповнення бланка відповідей;
- ◆ правила виправлення помилок описок у бланку відповідей;
- ◆ дозвіл використовувати при виконанні завдань підручники, словники, калькулятор, тощо;
- ◆ час, що відводиться на виконання тесту;
- ◆ рекомендації, в якому порядку слід виконувати завдання тесту;
- ◆ вказівка випробуваним на те, що вони повинні уважно читати завдання;

◆ можливість / неможливість повернення до пропущеного завдання.

Інструкція може бути спільною для декількох завдань тесту, якщо вони однотипні за способом виконання.

Якщо в тесті маємо завдання різні за формою, рекомендується спочатку дати загальну інструкцію до всього тесту, а перед кожною групою завдань уміщувати конкретну інструкцію до кожної частини.

Викладення інструкцій повинно бути ясным, доступним і детальним. Від цього залежить розуміння їх тестованими і відсутність зайвих запитань. Інструкція має містити вказівки на те, що тестований повинен зробити, яким чином виконувати завдання. Це можуть бути фрази «Вибрати правильну відповідь», «найбільш правильну відповідь», «усі правильні відповіді», «хоча б одну правильну відповідь» та ін.

Інструкція повинна бути складена так, щоб завдання і спосіб його виконання були абсолютно зрозумілі будь-кому з тестованих і не призводили до помилок. Йому важливо зрозуміти, що від нього вимагається, як він повинен виконувати завдання.

У випадку проведення тестування з використанням тестових зошитів, (бланків) обов'язковим елементом методичного забезпечення є бланк відповіді, структура і форма якого відповідає структурі тесту і формі тестових завдань.

Крім відповідей тестовий бланк має містити основні дані щодо дисципліни, дати проведення тестування, оцінювання.

У залежності від структури (форми) тестових завдань бланк відповіді може мати наступний вигляд:

а) завдання 1-12 на вибір однієї правильної відповіді.

Бланк відповіді

Навчальна дисципліна _____

ПІБ тестованого _____

Номер варіанта _____ Правильна відповідь позначається

+

№ тест. завдання	Варіанти відповіді			
	А	Б	В	Г
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				

Дата _____ Підпис тестованого _____

Правильні відповіді _____ (кількість), _____ (%), _____
(оцінка)

Вчитель _____ (підпис) _____ (ПІБ)

б) завдання 13-16 на встановлення відповідності.

Бланк відповіді

Навчальна дисципліна _____

ПІБ тестованого _____

Номер варіанта _____ Правильна відповідь позначається

+

№ тест. завдання	Варіант відповіді						№ тест. завдання	Варіант відповіді					
		1	2	3	4	5			1	2	3	4	5
13	А						15	А					
	Б							Б					
	В							В					
	Г							Г					
14	А						16	А					
	Б							Б					
	В							В					
	Г							Г					

в) завдання 17-20 на вибір три правильних відповіді із семи;

Бланк відповіді

Навчальна дисципліна _____

ПІБ тестованого _____

Номер варіанта _____ Правильна відповідь позначається

+

№ тест. завдання	Варіант відповіді							
		1	2	3	4	5	6	7
17								
18								
19								
20								

Дата _____ Підпис тестованого _____

Правильні відповіді _____ (кількість), _____ (%), _____ (оцінка)

Вчитель _____ (підпис) _____ (ПІБ)

г) завдання 21-24 –відкритого типу.

Дата _____ Підпис тестованого _____

Правильні відповіді _____ (кількість), _____ (%), _____ (оцінка)

Вчитель _____ (підпис) _____ (ПІБ)

Процедура та методика оцінювання суттєво впливають на остаточні результати, на можливість аналізу та статистично достовірних висновків.

Закономірності категорії «Оцінювання отриманих результатів» визнані теорією шкалювання. Її складовими частинами є такі елементи: *первинний бал, конвертація, шкала, оцінка*.

Процес визначення результатів тестування складається з кількох *етапів*. Спочатку обчислюють первинний (тестовий) бал кожного учасника – суму балів, отриманих за виконання завдань тесту. Потім тестовий бал конвертується, тобто за спеціальною процедурою перетворюється на шкальований бал – оцінку за 12-бальною шкалою або іншою.

Значення первинного балу розраховується за певною, визначеною для кожного тесту формулою, яка враховує кількість правильних n_p та кількість неправильних n_n відповідей. Первинний бал X_i учасника тестування може визначатися як у абсолютних одиницях, пропорційних кількості вірних відповідей, так і у відсотках.

Найчастіше використовують такі формули підрахунку первинного балу:

- 1) підраховуються тільки правильні відповіді $X_i = n_p$;
- 2) при підрахунку від суми правильних відповідей віднімається сума неправильних відповідей $X_i = n_p - n_n$;
- 3) загальна сума первинного балу підраховується як різниця між сумою правильних відповідей та сумою неправильних і пропущених правильних відповідей $X_i = n_p - (n_n + n_{np})$.

Якщо тест складається із тестових завдань з однією правильною відповіддю, то для підрахунку первинного балу можна використовувати такі метод корекції на вгадування «Правильний мінус неправильний». При такому методі застосовується формула:

$$X_i = R_i - \frac{W_i}{k-1}$$

де R_i – кількість правильних відповідей;

W_i – кількість неправильних відповідей;

k – кількість варіантів відповідей у кожному завданні.

Корекція на вгадування «Правильний плюс пропуск». При такому методі застосовується формула

$$X_i = R_i - \frac{N_i}{k}$$

R_i – кількість правильних відповідей;

N_i – кількість пропущених завдань;

k – кількість варіантів відповідей у кожному завданні.

Основні переваги цих методів – це можливість корекції на випадкове вгадування відповідей або небажання тестованих угадувати відповіді.

Основний недолік – складність опрацювання результатів при масовому тестуванні.

Формула підрахунку первинного балу виконує функцію нормалізації результатів тестування з різних тестів. Її дія полягає в тому, щоб зробити середнє значення первинного балу пілотного (пробного) тестування рівним 50% від загальної кількості правильних відповідей. У такому разі результати тестування стають незалежними від складності тесту. Це називається принципом вирівнювання.

Процес переведення первинного балу в оцінку називається *конвертацією*. Вона також базується на уявленні про нормальність розподілу результатів тестування та залежить від довжини шкали оцінок.

Для звичної 4-х рівневої системи оцінювання кількість правильних відповідей X_i конвертується в оцінку таким чином:

«низький» – $X_i < 16\%$

«середній» – $16\% \leq X_i < 50\%$

«достатній» – $50\% \leq X_i < 86\%$

«високий» – $X_i > 86\%$

На практиці під час поточного контролю часто застосовується методика, що базується на розрахунку інтервалу (кроку) прийнятої

оцінювальної школи, що відповідає одному тестовому балу. Конвертація первинних балів у бали оцінювальної шкали здійснюється з використанням таких даних:

M – максимальний тестовий бал, що можна отримати за виконання тесту;

X_i – фактичний тестовий бал, отриманий за виконання тесту, може набувати значень від 0 до M із кроком 1;

N – максимальний бал оцінювальної шкали;

k – інтервал (крок) прийнятої оцінювальної шкали, що відповідає одному тестовому балу.

Конвертація тестового бала X_i у бал оцінювальної шкали T_i здійснюється за таким алгоритмом:

1. Визначення інтервалу (кроку) прийнятої оцінювальної шкали, що відповідає одному тестовому балу, здійснюється за формулою

$$k = \frac{N}{M}$$

2. Переведення тестового бала i у бал оцінювальної шкали T_i здійснюється за формулою:

$$T_i = k \times X_i$$

Наприклад, максимальна кількість балів, яку можна отримати за виконання тесту, дорівнює 48. Для визначення інтервалу (кроку) 12 - бальної шкали, що відповідає одному тестовому балу, 12 балів шкали оцінювання ділимо на 48. Крок у 0,25 бали буде інтервалом 12 - бальної шкали для кожного тестового балу. Щоб розрахувати оцінювальний бал T_i , отриманий фактичний тестовий бал X_i помножимо на 0,25. Тобто формула для розрахунку оцінювального балу за 12-бальною шкалою для тесту, за правильне виконання усіх завдань якого можна отримати 48 тестових балів, буде мати вигляд: $T_i = 0,25 X_i$.

Висновок до розділу 2

Застосування тестування як форми і методу вимірювання навчальних досягнень привело до появи великої кількості різноманітних тестів. Це зумовило необхідність їх класифікації за різними основами: за метою застосування, видом контролю, статусом впровадження, співвідношенням із нормами або критеріями, видом тестового завдання та за однорідністю тестових завдань.

Тестове завдання – це структурна одиниця тесту, яка вміщує частину навчального матеріалу і виокремлена з усього масиву змісту навчання на засадах певної змістової і логічної самостійності.

Як інструмент вимірювання якості предметної компетентності, тест повинен складатися з достатньої кількості тестових завдань, число яких визначає довжину тесту.

Важливим засобом перевірки та оцінювання рівня якості географічної освіти учнів є застосування компетентнісно-орієнтованих завдань, які komponуються у дидактичні тести.

Проаналізувавши класифікації тестових завдань різних авторів, ми виокремили наступні найбільш поширені види завдань закритого та відкритого типу: тестові завдання закритого типу з вибором однієї однозначно правильної відповіді; тестові завдання закритого типу, що мають кілька правильних відповідей (кількість таких відповідей обов'язково вказана); тестові завдання закритого типу, що мають декілька правильних відповідей, але їх кількість не вказана; тестові завдання закритого типу на визначення істотних ознак названого об'єкта чи процесу; тестові завдання закритого типу з визначенням об'єкта чи процесу згідно з наведеною його характеристикою; тестові завдання закритого типу на відтворення правильної послідовності, тестові завдання закритого типу на встановлення відповідності; тестові завдання відкритого типу (насамперед географічні задачі).

Тестове завдання має відповідати навчальним цілям та фокусуватися на одній проблемі; має бути чітко сформульоване; його умова повинна бути повністю зрозумілою для здобувачів освіти; оцінювати різні рівні знань і вмінь та передбачати їх інтегрування; відповідати віковим особливостям здобувачів освіти; виявляти, чи вміє здобувач освіти виконувати аналогічні завдання; передбачати відповідний метод оцінювання результатів виконання тощо.

Тестове завдання складається з трьох елементів: 1)основи (умови); 2)ключа; 3)дистракторів.

Існують певні принципи та вимоги до написання якісної основи (умови), ключа й дистракторів тестових завдань множинного вибору.

Створення тесту передбачає розробку необхідного методичного забезпечення для його проведення, яке складається з комплекту відомостей, інструкцій і рекомендацій. Інструкція повинна бути складена так, щоб завдання і спосіб його виконання були абсолютно зрозумілі будь-кому з тестованих.

У випадку проведення тестування з використанням тестових зошитів, (бланків) обов'язковим елементом методичного забезпечення є бланк відповіді, структура і форма якого відповідає структурі тесту і формі тестових завдань.

Закономірності категорії «Оцінювання отриманих результатів» визнані теорією шкалювання. Її складовими частинами є такі елементи: первинний бал, конвертація, шкала, оцінка. Вони визначаються за спеціальними формулами.

РОЗДІЛ 3.

ПРОЦЕС І РЕЗУЛЬТАТ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Аналіз програми та її методичного забезпечення з курсу «Географія: регіони та країни. 10 клас»

Шкільна географічна освіта потребує модернізації, яка, насамперед, полягає в інтеграції змісту фізичної, соціальної та економічної географії. У зв'язку з цим у 2018-2019 н.р. в 10 класі запроваджено нову країнознавчу дисципліну, яка є надійним фундаментом цілісної географії, слугує ядром всебічного вивчення окремих територій світу - курс «Географія: регіони та країни».

У процесі вивчення цього курсу в учнів формується загальне уявлення про регіон або країну, вміння складати їх економіко-географічну характеристику, при цьому встановлювати наступність зі шкільними курсами географії 7 класу «Материки та океани», 8 класу «Україна у світі: природа, населення», 9 класу «Україна і світове господарство» [19].

Курс географії в 10 класі «Географія: регіони та країни» спрямований на формування у школярів географічної картини світу на прикладі вивчення систем розселення та просторової організації економічної діяльності в окремих регіонах і країнах з урахуванням сучасних геополітичних, соціальних, економічних та екологічних аспектів.

«Головними завданнями його є:

- формування в учнів цілісної географічної картини світу;
- розкриття ролі географії у розв'язуванні економічних, екологічних і соціальних проблем суспільства;
- створення освітнього середовища для розуміння особливостей участі регіонів і окремих країн у міжнародному поділі праці;
- розвиток у школярів геопросторового мислення та вміння логічно висловлювати свої думки щодо сучасних процесів у світі;
- обґрунтування доцільності наукового підходу до природокористування,

мотивування екологічно грамотної, здоров'язбережувальної поведінки;

- формування картографічної грамотності й культури;
- вироблення умінь користуватися джерелами географічної інформації, аналізувати її; застосовувати здобуті географічні знання в практичній діяльності;
- розвиток здатності до співробітництва під час виконання практичних робіт та проведення досліджень;
- заохочення засобами географії до самореалізації своїх здібностей, інтересів та життєвих планів.

Структура програми представлена Вступом і шістьма розділами. У *Вступі* окреслюються завдання курсу, особливості сучасної політичної карти світу, аналізуються ключові проблеми і тенденції світового господарського процесу.

Розділи 1-5 програми спрямовані на ознайомлення з соціально-економічними особливостями регіонів світу та регіональних диспропорцій у розвитку окремих країн.

Завершується вивчення курсу *розділом 6 «Україна в міжнародному просторі»*, завданнями якого є розкрити геопросторову структуру світу, визначити місце України на геополітичній карті світу, окреслити основні вектори сучасної української геополітики, міжнародні економічні зв'язки з регіонами та країнами світу, участь України в процесах європейської економічної інтеграції та реалізації стратегії сталого розвитку.

Наведений у програмі перелік країн для вивчення є *орієнтовним*. Учителю надається право додавати для детальнішого ознайомлення інші країни, які відповідають інтересам навчального закладу з огляду на його можливі міжнародні зв'язки, а також пріоритетам зовнішньої політики України з урахуванням сучасної політико-економічної ситуації у світі. [37]

Курс «Географія: регіони та країни» має чітко визначений компетентнісний підхід до навчання географії, який реалізується через виконання практичних робіт, аналітичних завдань, розв'язання географічних, екологічних й

соціально-економічних задач, проведення досліджень, дискусій, семінарів, презентацій, експертиз, круглих столів, ділових ігор, творчих робіт, індивідуальних і колективних проєктів.

Програмою передбачено виконання *7 практичних робіт*, 29 досліджень, тематика яких може бути змінена вчителем у рамках вивчення відповідної теми навчальної програми. Учень вибирає тему дослідження на початку навчального року. Результати дослідження кожного учня презентуються та оцінюються вчителем під час вивчення цієї теми, до якої воно відноситься. Упродовж року учень виконує 1-2 дослідження індивідуально або у групі.

В умовах відкритого інформаційно освітнього середовища нова модель навчання неможлива без використання навчально-методичного комплекту (НМК) з географії. Навчально-методичний комплект курсу «Географія: регіони та країни світу» включає підручник, практикум для учня, атлас, настінні карти та інші засоби наочності, методичні рекомендації. Зміст складових частин НМК враховує основні науково-педагогічні ідеї модернізації географічної освіти. Серед них – гуманістична спрямованість змісту курсів, посилення комплексного підходу, увага до діяльнісної основи навчання як засобу формування компетентностей школярів і особистісної орієнтації процесу навчання; посилення економічного, екологічного, культурологічного, соціологічного аспектів змісту.

Підручник складає ядро навчально методичного комплекту. В самій моделі підручника відображено зміст і дидактичні принципи. Є декілька альтернативних підручників географії у 10 класі різних груп авторів, а саме:

1. Географія (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Г. Д. Довгань, О. Г. Стадник); 2. Географія (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Гільберг Т. Г., Савчук І. Г., Совенко В. В.); Географія (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти (авт. П. О. Масляк, С. Л. Капіруліна, О. Г. Бродовська); Географія (рівень стандарту)

підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Коберник С.Г., Коваленко Р.Р.); Географія (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти (автори В. В. Безуглий, Г. О. Лисичарова); Географія (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти (Пестушко В. Ю., Уварова Г. Ш., Довгань А. І.); Географія (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти (Бойко В. М., Брайчевський Ю. С., Яценко Б. П).

Кожен з підручників, за якими працюють десятикласники, реалізує компетентнісний підхід, що полягає в забезпеченні особистісної спрямованості процесу навчання та вимагає різних прийомів роботи з текстом та позатекстовим матеріалом.

Щодо картографічного забезпечення, то видавництвами «Картографія», «Інститут інноваційних технологій, «Ранок», «Оріон» та ін. видані атласи, набори географічних карт яких повністю відповідають навчальній програмі курсу.

Курс «Географія: регіони та країни» забезпечений альтернативними зошитами з друкованою основою для підсумкових практичних робіт різних авторів (Безуглий В. В., Бойко В. М., Варакута О.М., Довгань А. І., Коберник С.Г., Пестушко В. Ю. та ін.);

Правильний навчально-методичний підхід вчителя до роботи з складниками навчально-методичного комплексу формує в учнів готовність використовувати отримані знання, вміння та навички в реальному житті для розв'язання практичних завдань та життєво важливих ситуацій.

Використовуючи на уроках географії в 10 класі інноваційні технології навчання, які розвивають передусім пізнавальну, комунікативну і особистісну активність, а саме: проблемне навчання, проектне навчання, когнітивного навчання, навчання у глобальному інформаційному суспільстві, особистісно орієнтоване навчання, диференційоване навчання, дистанційне навчання, змішане навчання, модульна технологія, динамічне навчання та ін. сприяє компетентісно-орієнтованій підготовці учнів.

3.2. Дослідження ефективності використання тестового контролю у вивченні курсу «Географія: регіони та країни. 10 клас»

Передбачення нашого дослідження, сутність якого полягала у з'ясування ефективності тестового контролю, як форми перевірки якості сформованих географічних компетенцій та компетентностей учнів, ми перевірили в процесі навчального експерименту, який проводився на змісті курсу «Географія: регіони та країни» у 10-му класі упродовж 2020-2021 н. р. у загальноосвітній школі I-III ступенів с. Дорогичівка, Товстенської ОТГ, Чортківського району, Тернопільської області та загальноосвітній школі I-III ступенів №29 м. Тернополя. У ньому брало участь 31 учень. Основною формою проведення експерименту був урок.

Під час розробки формуючого експерименту ми дотримувались вимог таких вчених: Алексюк А.Н., Бабанський Ю.К., Лернер І.Я., Онищук В.О.

На першому етапі експериментальної роботи ми вибрали розділ з курсу «Географія: регіони та країни. 10 клас» «Розділ І. ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи» на змісті якого проводився експеримент. Відповідно до вище згаданих вимог, розробили завдання для поточного та тематичного тестового контролю засвоєних знань, вмінь та навичок з окремих тем та цілого розділу.

Під час розробки завдань для тесту навчальних досягнень скористалися навчальною програмою «Географія 10-11 класи (Рівень стандарту) «Затверджено Міністерством освіти і науки України» (Наказ МОН України від 23.10.2017 № 1407)», насамперед рубрикою «Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів» [12, 37,], підручником «Географія. 10 клас» (В.В. Безуглий, Г.О. Лисичарова), Київ: Генеза, 2018р. 192 с. Рівень стандарту) [22], атласом видавництва НВП «Картографія». 2020 р. [21], зошитом для практичних робіт з географії (авт. Варакута О.М., Швець Є.С., 2021р.) [8].

Незважаючи на існування численних дефініцій і різних думок щодо педагогічного тесту, які зумовлені різноманітністю сутнісних його ознак і властивостей, погоджуємося із розумінням змісту цього поняття як системи тестових завдань, упорядкованих за певною логікою (стратегією) їх подання, яка забезпечує інформативність оцінювання рівня і якості освітніх результатів, здобутих учнями в навчальному процесі [1, с.19; 4, с. 59; 50, с.7].

Теорія педагогічних вимірювань оперує основними поняттями, які відповідають етапам створення педагогічного тесту. Завдання в тестовій формі, яке після перевірки якості змісту, форми і системотвірних властивостей набуває статусу тестового завдання. Тестові завдання, у свою чергу, у сукупності з іншими тестовими завданнями утворюють власне педагогічний тест як системну композицію завдань, підпорядковану визначеним цілям тестування [1, 41; 55].

На першому етапі конструювання тесту ми, насамперед, визначили мету тестування, залежно від типу педагогічного контролю – поточний, тематичний чи підсумковий.

Поточний контроль виявляє хід засвоєння знань і вмінь на визначеному рівні і найчастіше виконує діагностуючу функцію для внесення коректив у навчальний процес.

Тематичний контроль передбачає рубіжне (проміжне) оцінювання навчальних досягнень учнів з певного фрагменту предметної галузі знань і має прогнозуючу спрямованість в остаточному оцінюванні освітніх результатів конкретного учня.

Підсумковий контроль має на меті оцінювання освітнього результату, здобутого учнями в процесі навчання, і характеризує досягнення учнями цільових вимог до оволодіння змістом предмета (сформованість предметних і ключових компетентностей, набуття професійних здатностей, відповідність розвитку особистості віковим особливостям норми тощо).

Далі, після визначення мети тестування, обрали вид тесту та визначили підходи до його створення.

Після цього здійснили аналіз (декомпозицію) змісту окремої теми, розділу, виокрепивши ті елементи знань і вмінь, ціннісні ставлення учнів, які підлягатимуть оцінюванню. На підставі такого аналізу визначили структуру тесту і стратегію розміщення завдань – за рівнями засвоєння, за тематичним принципом відображення змісту, за трудністю виконання (на основі статистичних показників) тощо.

Тоді визначили тривалість виконання тесту, його довжину (орієнтовна кількість завдань у тесті) і розробили специфікацію тесту, тобто визначили кількість завдань для перевірки та оцінювання того чи іншого елементу знань чи вмінь.

Після розроблення специфікації тесту почали роботу над створенням самих завдань у тестовій формі, дотримуючись вимог до формулювання основи (умови) завдання, правильної відповіді та дистракторів.

Фактично на цьому перший етап конструювання педагогічного тесту завершується.

Для поточного контролю навчальних досягнень учнів з теми «Італія», який проводиться на етапі уроку «Перевірка засвоєних знань, умінь та навичок», нами розроблена система тестових завдань, відповідно до вимог тестології.

Тривалість етапу уроку - 12 хвилин. На виконання кожного завдання передбачено 1 хвилина.

Таблиця 3.1.

Орієнтовна специфікація тесту для поточного контролю з теми "Італія"

Кількість завдань (за рівнями)			Кількість завдань загалом
I рівень 5 (33 %)	II рівень 4 (42 %)	III рівень 3 (25 %)	12 (100%)

Примітка: I рівень – знання і розуміння; II рівень – застосування; III рівень – аналіз, синтез та оцінка.

Всі завдання у даному дидактичному тесті однотипні, множинного вибору з однією правильною відповіддю. Зміст запитань і завдань поступово ускладнюється, що дає можливість здійснити якісну, ефективну та об'єктивну оцінку рівня сформованості предметно-географічних компетенцій учнів з теми «Італія».

Завдання 1, 2, 3, 5 – першого рівня складності. Вони передбачають відтворення базових географічних знань у знайомих чітко сформульованих ситуаціях. Завдання 4,6,7, 8,10 – другого рівня складності. Для їх виконання учням потрібно упорядкувати й застосувати географічні знання та вміння у нестандартних ситуаціях. Завдання 9,11,12 – третього рівня складності. Вони вимагають аналізу, синтезу та оцінки знань того чи іншого матеріалу.

Тестові завдання для перевірки якості засвоєння змісту теми «Італія»

(Критерії оцінювання: правильна відповідь – 1 бал. Загальна сума - 12 балів)

Завдання 1-12 мають по чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді та позначте його значком «+»

1. Укажіть країни-сусіди Італії

А Угорщина, Німеччина, Словаччина

Б Франція, Австрія, Словенія

В Ліхтенштейн, Польща, Болгарія

Г Македонія, Румунія, Португалія

А	Б	В	Г
		+	

2. За формою правління Італія є...

А президентською республікою

Б парламентською республікою

В абсолютною монархією

Г конституційною монархією

А	Б	В	Г
	+		

3. У якій країні існує відчутна диспропорція в економічному розвитку між південним (зберігається аграрна спеціалізація), й північним (висока індустріалізація) районами?

А Велика Британія

Б Німеччина

В Франція

Г Італія

А	Б	В	Г
			+

4. Міста, між якими сформувався так званий «промисловий трикутник» Італії — найбільший промисловий район країни

А Мілан, Генуя, Турін

Б Флоренція, Болонья, Равенна

В Венеція, Болонья, Верона

Г Рим, Неаполь, Пескара

А	Б	В	Г
+			

5. В Італії більша частина електроенергії виробляється на...

А АЕС

В ВЕС

Б ГЕС

Г ТЕС

А	Б	В	Г
			+

6. На картосхемі Італії позначені найбільші центри виробництва продукції

А чорної металургії

Б легкої промисловості

В харчової промисловості

Г лісової та деревообробної промисловості

7. Італія належить до країн, в яких визначаються головні світові тренди в індустрії моди. Всесвітньо відомими є її дизайнерські бренди:

А Dior (Діор), Nina Ricci (Ніна Річчі), Chanel (Шанель)

Б Volkswagen Group (Фольксваген Груп), Daimler (Даймлер), BMW (БМВ), Audi (Ауді)

В Астон Мартін, Бентлі, Ягуар, Ленд Ровер, Роллс-Ройс

Г Versace (Версаче), Prada (Прада), Armani (Армані), Dolce & Gabbana (Дольче-енд-Габбана)

А	Б	В	Г
+			

8. Укажіть особливість територіальної структури Італії

А більшість великих промислових об'єктів сконцентровано на півночі, в районі Паданської низовини

Б основні виробничі потужності розташовані на півдні – у приморських районах

В домінуючу роль у виробництві промислової продукції та послуг відіграє морське узбережжя

Г на півночі зберіглася провідною аграрна спеціалізація

А	Б	В	Г
+			

9. Продовжити твердження. Оскільки Італія знаходиться у помірному та субтропічному кліматичних поясах, то сільське господарство країни спеціалізується на вирощуванні таких рослин та напрямках тваринництва, як:

А пшениці, кукурудзи, рису, винограду, оливок, скотарство, свинарство, вівчарство

Б пшениці, ячменю, картоплі, бавовнику, чаю, птахівництва, шовківництва, оленярство

В рису, бананів, пшениці, коки, помідорів, звірівництва, скотарство, бджільництва

Г пшениці, цукрових буряків, цукрової тростини, маніоку, батату, свинарство, конярство, кролівництва

А	Б	В	Г
+			

10. Які міста з'єднує головна транспортна вісь країни - "Автострада Сонця"?

А Турин, Венеція, Генуя, Таранто

Б Мілан, Флоренція, Рим, Неаполь

В Венеція, Верона, Мілан, Турин

Г Генуя, Флоренція, Барі, Таранто

А	Б	В	Г
	+		

11. Спільною ознакою для Італії, Франції і Великої Британії є:

А омиваються водами одного моря

Б парламентські республіки

В постіндустріальні країни

Г члени Європейського Союзу

А	Б	В	Г
		+	

12. Виберіть правильне твердження. Країни ЄС, США, Китай – це країни,...

А з якими межує Італія

Б які є головними торговельними партнерами Італії

В які відносяться до постіндустріальних

Г в яких переважає первинний сектор господарювання

А	Б	В	Г
	+		

Для тематичного контролю навчальних досягнень учнів з Розділу І. «ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи), який проводиться після його вивчення на уроці «Узагальнення і систематизації засвоєних знань, умінь і навичок», нами розроблена система різновидових тестових завдань, відповідно до вимог тестології.

Тривалість тестування - 45 хвилин: 1-12 завдання-12хв., 13-15 завдання – 6 хв., 16-20 завдання - 8 хв., 21-23 завдання – 17хв.. По 1хв. на організацію і підсумок тестування.

Тестові завдання у даному дидактичному тесті різнотипні: множинного вибору з однією правильною відповіддю, на відповідність, на вибір трьох правильних відповідей із семи, географічні задачі. Їх 23. Завдань першого рівня складності – 7, другого – 12, третього – 4.

Таблиця 3.2.

Орієнтовна специфікація тесту для тематичного контролю Розділу І. «ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи. Тема 2. Країни Європи)

Кількість завдань (за рівнями)			Кількість завдань загалом
I рівень 7 (30 %)	II рівень 12 (50 %)	III рівень 4 (20 %)	23 (100%)

Примітка: I рівень – знання і розуміння; II рівень – застосування; III рівень – аналіз, синтез та оцінка.

Завдання 1, 2, 3, 6,7,9 – першого рівня складності. Вони передбачають відтворення базових географічних знань у знайомих, чітко сформульованих ситуаціях. Завдання 4, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 – другого рівня складності. Для їх виконання учням потрібно упорядкувати й застосувати географічні знання та вміння у нетипових ситуаціях. Завдання 20, 21, 22, 23 – третього рівня складності. Вони вимагають аналізу, синтезу та оцінки знань того чи іншого матеріалу для розв’язання географічних задач.

Тестовий контроль навчальних досягнень з розділу «Європа» (Тема 1.

Загальна характеристика Європи. Тема 2. Країни Європи)

Завдання 1-12 – кожна одна правильна відповідь із 4-х оцінюється в 1 бал. Завдання 13-15 – у кожному з них 4 правильних відповіді. Кожна оцінюється в один бал. Завдання 16-19 – у кожному з них 3 правильних відповіді. Кожна оцінюється в один бал. Завдання 20-23 – кожне правильно виконане оцінюється в 3 бали. Максимальна кількість балів – 48. Ціна (крок) одного балу - 0,25.

Завдання 1-12 мають по чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді і позначте його значком «+»

1. Укажіть визначення, яке найповніше розкриває сутність поняття «держава»

А просторово обмежена територія поверхні земної кулі

Б суверенне політичне утворення з певною територією, господарством

і політичною владою в ній

В залежна територія, заселена етнічно однорідним населенням з однаковою культурою та мовою

Г суверенна або залежна територія із визначеними кордонами

А	Б	В	Г
	+		

2. Укажіть типи республік залежно від розподілу повноважень між верховними органами влади в них

А парламентські, президентські, парламентсько-президентські

Б парламентські, урядові, парламентсько-урядові

В абсолютні, конституційні, теократичні

Г законодавчі, виконавчі, судові

А	Б	В	Г
+			

3. Укажіть подію, яка відбулася на політичній арені світу з початку 90-х років XX століття

А розкол низки держав у різних частинах світу (Німеччини, Кореї, Китаю, В'єтнаму, Ємену, Ефіопії, Югославії, Чехо-Словаччини) на кілька окремих країн

Б розпад Радянського Союзу та створення Співдружності Незалежних Держав

В розпад Французької колоніальної імперії і створення Французького Співтовариства

Г розпад Британської колоніальної імперії і створення Британської Співдружності націй

А	Б	В	Г
	+		

4. Укажіть країну, якої характерним є: *попри постіндустріальний розвиток країни в її економіці вагомe місце посідає промисловість. У низці промислових виробництв (машинобудування, особливо виробництво побутової техніки, хімічна, пивоварна тощо) вона за обсягами виробництва поступається лише США, а в експорті їх продукції є світовим лідером*

А Франція

Б Німеччина

В Італія

Г Індія

А	Б	В	Г
	+		

5. Німеччина та Австрія - високорозвинені країни, але Німеччина входить до «Великої сімки», а Австрія до групи малих економічно розвинених країн Європи. Зробіть висновок щодо участі цих країн у міжнародному поділі праці.

А статтею експорту Німеччини є продукція промисловості, а Австрії – мінеральна сировина і напівфабрикати

Б Німеччина аграрно-індустріальна країна, а Австрія – постіндустріальна

В Німеччина спеціалізується на виробництві різноманітних товарів і, в основному, послуг, а Австрія має вузьку спеціалізацію.

Г Німеччина виробляє всю продукцію для внутрішнього ринку, а Австрія на експорт.

А	Б	В	Г
		+	

6. Важливим напрямом міжнародної спеціалізації Франції є:

А парфумерна та фармацевтична промисловість

Б лісова і деревообробна промисловість

В виробництво комп'ютерної техніки

Г виробництво бавовняних тканин

А	Б	В	Г
+			

7. Туристичним центром Франції й туристичною столицею всієї Європи є:

А Ніца

Б Париж

В Марсель

Г Гавр

А	Б	В	Г
	+		

8. Велика Британія, як і інші країни «Великої сімки», належить до постіндустріальних держав, тобто розвиток третинного сектору в її економіці є визначальним. Що найбільше цьому сприяє?

А авіакосмічна промисловість, яка належить до найбільш розвинених у світі

Б ринок фінансових, ділових, освітніх і наукових послуг

В видобування нафти і природного газу на шельфі Північного моря

А	Б	В	Г
	+		

Г найбільш продуктивне у світі сільське господарство

9. За виробництвом якої продукції Італія займає друге місце у світі?

А шкіряного взуття та готового одягу

Б парфумів та косметики

В автомобілів

Г електроніки та електротехніки

А	Б	В	Г
+			

10. Росія є великим виробником промислової продукції, проте загалом її економіка спирається на

А сферу ділових та фінансових послуг

Б значні доходи від рекреації і туризму

В видобуток та експорт мінеральних ресурсів (зокрема паливних)

Г виробництво новітньої електротехніки та електроніки

А	Б	В	Г
		+	

11. Міжнародну спеціалізацію Білорусії визначають такі виробництва вторинного сектору, як: А сільськогосподарське машинобудування, продукція харчової і легкої промисловості Б електроніка, виробництво комп'ютерів і мобільних телефонів В металургія, яка розвивається на власній сировині та паливі Г лісова та деревообробна промисловість	<table border="1"> <tr> <td>А</td> <td>Б</td> <td>В</td> <td>Г</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	А	Б	В	Г	+			
А	Б	В	Г						
+									

12. У яких країнах Європи поширені приморські туристично-рекреаційні райони? А Австрія, Швейцарія, Люксембург, Угорщина, Македонія. Б Іспанія, Італія, Франція, Хорватія, Греція. В Велика Британія, Ірландія, Бельгія, Чехія, Словаччина. Г Естонія, Латвія, Литва, Білорусь, Молдова.	<table border="1"> <tr> <td>А</td> <td>Б</td> <td>В</td> <td>Г</td> </tr> <tr> <td></td> <td>+</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	А	Б	В	Г		+		
А	Б	В	Г						
	+								

У завданнях 13-15 до кожного з чотирьох рядків інформації позначених цифрами, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою. Поставте позначки в табличках відповідей значком «+»

13. Увідповідніть соціально-економічні типи країн і країни, які до них належать

А економічно розвинені країни	1 Сінгапур, Тайвань
Б постсоціалістичні країни перехідної економіки	2 Республіка Корея, Китай
	3 Данія, Нова Зеландія
В нові індустріальні країни	4 Корейська Народно-Демократична Республіка, Куба
Г країни централізовано керованої економіки	5 Болгарія, Казахстан

	1	2	3	4	5
А			+		
Б					+
В	+				
Г				+	

14. Увідповідніть країни Європи та їх характеристики.

А Німеччина, Франція,
Велика Британія, Італія

1 мають потужні економіки з
обсягами ВВП, відіграють
визначальну роль у світовому
господарстві

Б Естонія, Латвія, Литва

2 мають високі стандарти життя, але
утрималися від входження до ЄС

В Ісландія, Норвегія,
Швейцарія

3 колишні балтійські республіки
СРСР, які досягли значних
соціальних успіхів

Г Ватикан, Ліхтенштейн, Монако,
Сан-Марино

4 мають відносно невеликі
показники соціально-економічного
розвитку та структурні проблеми
економіки, що перебуває на стадії
реформування

5 за рівнем життя належать до
економічно розвинених країн світу,
проте через надзвичайно малий
розмір мають звужену структуру
господарства

	1	2	3	4	5
А	+				
Б			+		
В		+			
Г					+

15. Увідповідніть інформацію, що характеризує ту чи іншу державу, та цифру, якою ця держава позначена на картосхемі:

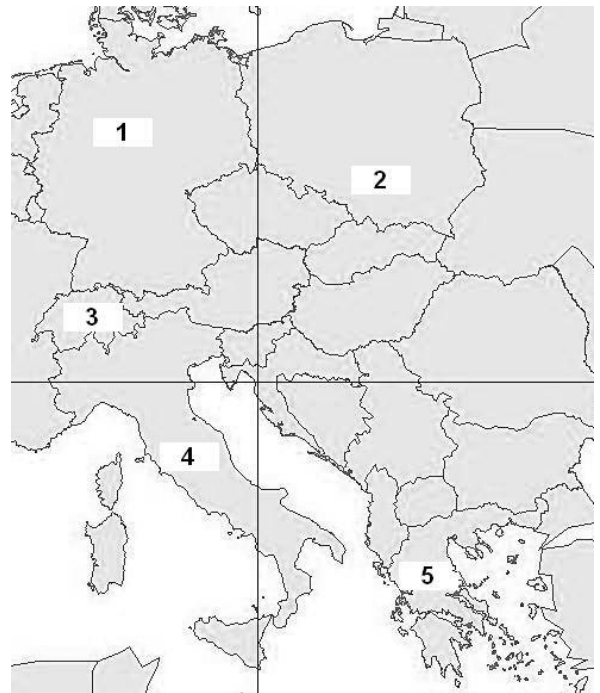
А Держава – найбільший у ЄС виробник продукції машинобудування

Б Держава, у межах столиці якої знаходиться теократична монархія

В Держава-банкiр, яка не є членом ЄС

Г Держава, основне населення якої розмовляє однією із слов'янських мов

	1	2	3	4	5
А	+				
Б				+	
В			+		
Г		+			

Завдання 16-19 мають по сім варіанти відповіді, з яких лише три правильні. Виберіть три цифри, що позначають правильні, на Вашу думку, варіанти відповіді та запишіть їх у віконичках, які є після завдання.

16. Укажіть три ознаки, характерні для Німеччини

1 за величиною ВВП посідає перше місце в світі

2 парламентська республіка, федерація

3 має вихід до Середземного моря

4 постiндустріальна країна, входить до «Великої сімки»

5 у сільськогосподарському виробництві переважає вирощування цукрової тростини, соняшнику, ріпаку

6 потужні машинобудівні компанії Volkswagen Group (Фольксваген Груп), Daimler (Даймлер), BMW (БМВ), Audi (Ауді)

7 за відтворенням населення відноситься до першого типу, низький рівень урбанізації

2	4	6
---	---	---

17. Укажіть три головні чинники, що визначають високе місце Польщі у міжнародному поділі праці

1 вигідне фізико-географічне положення

2 потужна мінерально-сировинна база

3 сприятливий інвестиційний клімат

4 високий природний приріст населення

5 вільний доступ до європейського ринку

2	3	5
---	---	---

6 всі сусіди – постіндустріальні країни

7 власна малокваліфікована дешева робоча сила

18. Порівняйте місце Франції та України в міжнародному поділі праці. Визначте види діяльності, для розвитку яких в Україні вигідно використати сучасні технології з Франції та досвід їх упровадження в цій країні.

1 освоєння родовищ нафти й газу на морському шельфі

2 залучення інвестицій у будівництво припливних електростанцій

3 упровадження безпечних технологій зберігання радіоактивних відходів

4 кооперування у виробництві авіаційної техніки та освоєнні космосу

5 переведення тваринництва на екстенсивний шлях розвитку

3	4	7
---	---	---

6 прокладення міжконтинентальних підводних трубопроводів

7 розвиток інфраструктури гостинності в туристичних центрах і районах

19. Проаналізуйте статистичну інформацію щодо населення країни А.

Відомо, що частка людей, вік яких перевищив 65 років, збільшилася за останніх двадцять п'ять років у два рази. Що спричинило «старіння населення» в цій країні? Виберіть три правильних відповіді

	1995 рік	2020 рік
Кількість населення, млн осіб	19	21
Народжуваність, ‰	13	9
Смертність, ‰	11	10
Рівень урбанізації, %	77	78
Сальдо міграції, %	20	20
Середня тривалість життя, років	69	81
Середня густина населення, осіб/км ²	88	92

1 збільшення чисельності населення

- 2 зменшення народжуваності
- 3 зменшення смертності
- 4 зростання рівня урбанізації
- 5 збільшення середньої густоти населення
- 6 перевищення еміграції над імміграцією
- 7 збільшення середньої тривалості життя

2	3	7
---	---	---

Завдання 20-23 відкритого типу. Зробіть розв'язок задач чи дайте відповідь на запитання

20. Який із зазначених у таблиці видів мінеральних ресурсів у країні S скінчиться раніше, якщо обсяги видобутку сировини не зміняться?

Вид мінеральної сировини	Запаси мінеральної сировини	Щорічний видобуток сировини
золото, <i>т</i>	90	3
природний газ, <i>млрд м³</i>	100	2
нафта, <i>млн т</i>	200	5
кам'яне вугілля, <i>млн т</i>	5000	25

Розв'язок: _____

21. На початку 2020 р. чисельність населення Італії становила 60 млн. 462 тис. осіб. У даному році показники природного і механічного приросту населення в країні складали відповідно -4 і +1 особи на 1 000 населення. Якою стала чисельність населення Італії на початку 2021 р.?

Розв'язок: _____

22. За загальної потреби автошляхів із твердим покриттям протяжністю 2,5млн км Росія має лише 419 тис. км. Обчисліть забезпеченість країни такими шляхами та оцініть рівень розвитку в ній цього виду транспорту.

Розв'язок:

23. Економічний розвиток Польщі — приклад успішних реформ. Доведіть або спростуйте це твердження. Чи варто Україні скористатися її досвідом?

Відповідь _____

На другому етапі конструювання педагогічного тесту відбувається його експериментальна апробація з метою визначення статистичних характеристик, завдяки яким завдання в тестовій формі набувають статусу тестових завдань із заданими параметрами (валідність, трудність, диференційна здатність тощо).

Ми опрацювали методику тестування та зробили підготовку необхідних інструктивних матеріалів для учнів і вчителів, які здійснюватимуть поточний і тематичний тестовий контроль. На цьому етапі також визначили методику оцінювання педагогічного тесту та здійснили вибір шкал для інтерпретації отриманих результатів.

Далі власно відбувається саме тестування, збір і статистична обробка отриманих результатів.

На третьому етапі конструювання тесту завершується вибором способів інтерпретації результатів тестування та побудовою шкали для оцінювання учнів.

Як зазначає М.Б. Челишкова, «тестування наближається до стандартизованих процедур педагогічного вимірювання за умов, що:

- жодному учневі не надається ніяких переваг перед іншими; — заздалегідь визначена система підрахунку балів застосовується до всіх відповідей учнів без винятку;
- тест складається з завдань однієї чи кількох різних форм, до яких застосовують відповідні вагові коефіцієнти, одержані статистичним шляхом;
- тестування відбувається за подібних умов (час проведення, тривалість іспиту, розміщення тощо) для різних груп учнів;

- група тих, хто тестується, вирівняна за мотивацією;
- всі, хто бере участь у тестуванні, виконують одні й ті ж завдання» [55, с.113].

Зазвичай для будь-якого тесту не можливо зробити ідеального добору системи тестових завдань, оскільки оптимальність їх системотвірних чинників не обмежується єдиним варіантом. Звичайно, якість педагогічного тесту багато в чому залежить від якості тестових завдань, які його складають. Зауважимо, що вона визначається не лише за цим критерієм. Тест, який чудово себе зарекомендував на одній вибірці учнів, може бути малоефективним для інших, оскільки для них він буде або заважкий, або надто легкий. Ідеальний, якісний тест, який би об'єктивно диференціював рівні навчальних досягнень учнів, скласти дуже важко. Однак, якісний педагогічний тест – це інструмент контрольно-оцінювальної діяльності вчителя, за допомогою якого він спроможний об'єктивно виміряти й оцінити ту ознаку особистості, яка передбачена метою тестування.

3.3. Аналіз результативності експериментальної методики

Зміст другого етапу експериментальної роботи передбачав: ознайомлення вчителів загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів с. Дорогичівка, Товстенської ОТГ, Чортківського району, Тернопільської області та загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №29 м. Тернополя з інструкціями проведення поточного тестового контролю навчальних досягнень учнів 10 класів з теми «Італія» та тематичного з Розділу І. «ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи).

Після проведення тестування нами, зроблено аналіз результативності запропонованої нами методики перевірки засвоєних знань, умінь і навичок учнів з вище згаданих тем та здатності застосувати їх у типових та нетипових ситуаціях.

Процедура та методика оцінювання була спрямована на з'ясування остаточних результатів щодо сформованості в учнів географічних

компетентностей, на можливість аналізу та здійснення статистично достовірних висновків.

Закономірності категорії «Оцінювання отриманих результатів» визнані теорією шкалювання. Її складовими частинами є такі елементи: первинний бал, конвертація, шкала, оцінка.

Для з'ясування очікувальних результатів з теми «Італія» підготовлений нами тест складається із 12 тестових завдань з однією правильною відповіддю і проведений на етапі уроку «Перевірка засвоєних знань, умінь і навичок» (тривалість тестування 12 хв.). (Див. параграф 2.3.)

Тестування відбулося на наступний урок після вивчення теми. Результати відображені у таблиці 3.3., таблиці 3.4.

Для підрахунку первинного балу оцінювання отриманих результатів тестування використано такий метод: корекція на вгадування «Правильний мінус неправильний». При такому методі застосовується формула:

$$X_i = R_i - \frac{W_i}{k-1}$$

де R_i – кількість правильних відповідей;

W_i – кількість неправильних відповідей;

k – кількість варіантів відповідей у кожному завданні.

Формула підрахунку первинного балу виконує функцію нормалізації результатів тестування з різних тестів. Її дія полягає в тому, щоб зробити середнє значення первинного балу пілотного (пробного) тестування рівне чи більше 50% від загальної кількості правильних відповідей. У такому разі результати тестування стають незалежними від складності тесту. Це називається *принципом вирівнювання*.

Таблиця 3. 3.

Поточний тестовий контроль
навчальних досягнень учнів ЗЗСО І-ІІІ ступенів с. Дорогичівка, Товстенської ОТГ, Чортківського району, Тернопільської області з
теми «Італія» («Географія: регіони і країни» 10 клас) на етапі уроку «Перевірка засвоєних знань, умінь і навичок»

Відповіді на тестові завдання															
	Прізвище та ім'я учня	Середній рівень успішності учня	К-сть балів за усну відповідь	Завд.1	Завд.2	Завд.3	Завд.4	Завд.5	Завд.6	Завд.7	Завд.8	Завд.9	Завд.10	Завд.11	Завд.12
1.	Крижанівський В	Середній (5)	5	Г	А	В	Г	Б	АВ	А	Б	А	Б	Г	Б
2.	Коропецький М.	Достатній (7)	7	Б	А	Г	А	Г	Б	А	В	Г	Б	Г	В
3.	Павлюк В.	Середній (4)	3	Б	В	Б	Г	А	Г	Г	В	В	Г	А	Г
4.	Бурбан В.	Достатній (9)	9	Б	Б	ВГ	А	Г	АВ	Г	Б	А	Б	БВГ	БВ
5.	Страмик О.	Достатній (8)	8	Б	Б	АГ	Г	АГ	АВ	Г	Б	АВ	Б	ВГ	Б
6.	Бадлюк А.	Високий (10)	10	Б	Б	Г	А	АГ	А	Г	АБ	А	Б	Б	Б
7.	Вівчар І.	Достатній (7)	6	Б	А	Г	Г	Г	В	А	В	Г	Б	Г	В
8.	Ганін Н.	Високий (10)	9	Б	Б	Г	Г	Г	АВ	Г	АВ	А	Б	ВГ	БВ
9.	Перців Г.	Достатній (8)	8	Б	Б	Г	Г	Г	В	Г	Б	А	Б	Г	В
	К-сть правильних відповідей			9	5	5	3	5	1	6	0	5	8	0	3
	Правильні відповіді			Б	Б	Г	А	Г	А	Г	А	А	Б	В	Б

Примітка: червоним кольором позначені неправильні відповіді. Вибрані 2-3 відповіді відноситься до неправильних, оскільки за умовою тесту необхідно вибрати 1-ну правильну відповідь.

Низький рівень (1-3 бали) – 2 учні. Середній рівень (4-6 бали) – 3 учні. Достатній рівень (7-9 бали) – 4 учень. Високий рівень (10-12 бали) – 0 учні

Таблиця 3.4.

Поточний тестовий контроль
навчальних досягнень учнів ЗЗСО І-ІІІ ступенів №29 м. Тернополя, Тернопільської області з теми «Італія» («Географія: регіони і країни» 10 клас) на етапі уроку «Перевірка засвоєних знань, умінь і навичок»

				Відповіді на тестові завдання											
	Прізвище та ім'я учня	Середній рівень успішності учня	К-сть балів за тест	Завд.1	Завд.2	Завд.3	Завд.4	Завд.5	Завд.6	Завд.7	Завд.8	Завд.9	Завд.10	Завд.11	Завд.12
1	Галушак Д.	Середній (7)	10	Б	Б	Г	А	Г	АБВГ	Г	В	А	Б	В	Б
2	Золочівська А.	Достатній (7)	9	Б	Б	Г	А	Г	Б	А	Г	А	Б	В	Б
3	Кирилюк Ю.	Високий(10)	6	Б	В	Г	А	Г	В	Г	В	Г	Б	Г	В
4	Камаренко К.	Достатній (8)	6	Б	В	Г	А	А	А	А	А	В	Б	Б	Г
5	Максимюк Х.	Середній (6)	7	Б	Б	Г	А	Г	В	Г	Б	А	В	Г	Г
6	Романець О.	Достатній (9)	8	Б	Б	Г	В	Г	А	В	Г	В	Б	В	Б
7	Файло В.	Достатній (7)	6	Б	А	Г	Г	А	А	Г	А	А	А	Г	Г
8	Юк О.	Високий (11)	8	Б	Б	Г	А	Г	В	А	Г	А	Б	В	В
9	Прокопів М.	Достатній (9)	10	Б	Б	Г	А	Г	А	Г	А	А	Б	Г	В
10	Симчишин Ф.	Високий (10)	9	Б	Б	Г	А	Г	В	Г	А	А	Б	Г	В
11	Доскочин М.	Високий (11)	10	Б	Б	Г	А	Г	А	Г	А	В	Б	Г	Б
12	Лиса Ю.	Високий (10)	7	Б	Б	Г	Б	Г	Б	Г	В	А	Б	Г	Г
13	Колько О.	Середній (6)	10	Б	Б	Г	А	Г	А	Г	В	А	Б	В	В
14	Куляш В.	Високий (10)	8	Б	Б	Г	В	Г	В	Г	А	А	А	Б	Б
15	Голик М.	Достатній (8)	11	Б	Б	Г	А	Г	А	Г	А	А	Б	Г	Б
16	Дзюба С.	Високий 11	12	Б	Б	Г	А	Г	А	Г	А	А	Б	В	Б
17	Калина А.	Високий 10	8	Б	Б	Г	Б	Г	Б	А	А	А	В	В	Б
18	Вишньова А.	Достатній (7)	10	Б	Б	Г	Б	Г	А	Г	А	Б	Б	В	Б
19	Кісіль О.	Високий (10)	9	Б	Б	Г	А	А	А	А	А	Б	Б	В	Б
20	Лушпак В.	Високий 11	10	Б	Б	Г	А	Г	А	В	В	А	Б	В	Б

Примітка: червоним кольором позначені неправильні відповіді. Вибрані 2-3 відповіді відноситься до неправильних, оскільки за умовою тесту необхідно вибрати 1-ну
 Низький рівень (1-3 бали) – 0 учні. Середній рівень (4-6 бали) – 4 учні. Достатній рівень (7-9 бали) – 10 учень. Високий рівень (10-12 бали) – 8 учнів.

Таблиця 3.5.

**Розрахунки первинного балу оцінювання отриманих результатів
тестування під час експерименту з теми «Італія»**

Тестове завдання, №	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Всього
Заг. к-сть відповідей, у балах	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	
К-сть правильних відповідей, у балах	30	24	25	18	24	13	21	12	20	25	11	14	237
К-сть неправильних відповідей, у балах	1	7	6	13	7	18	10	19	11	6	20	17	135
Корекція на вгадування, $W_i/(k-1)$	0,33	2,3	2,0	4,3	2,3	6	3,3	6,3	3,6	2,0	6,7	5,6	45
З врахуванням корекції на вгадування, у балах	29,67	21,7	23,0	13,7	17,0	7,0	17,7	5,7	16,4	19,0	4,3	8,4	192
З врахуванням корекції на вгадування, у %	98,9	90,4	92,0	76,1	70,8	53,8	84,3	47,5	82,0	76,0	39,1	60,0	81,0

Аналіз статистичних даних у таблиці 3.5. дає можливість стверджувати, що тест у цілому придатний для вимірювання навчальних досягнень учнів з теми «Італія». Однак, для вирівнювання тесту потребують удосконалення окремі тестові завдання, оскільки мають велику ймовірність вгадування. Це спонукало до корекції завдань тесту, розробленого нами для тематичного контролю та оцінки навчальних досягнень учнів з розділу «Європа», до якого входить тема «Італія».

На діаграмах (рис.3.1., 3.2., 3.3.) відображено результати правильних і неправильних відповідей на кожне із 12 завдань тесту учнів експериментальних класів. Ми передбачали, що завдання 1, 2, 3, 5 – першого рівня складності, завдання 4, 7, 9,10 – другого рівня складності, завдання 6, 8, 11,12 – третього рівня складності.

Доцільно зауважити, що тестування відбувалося з метою здійснення

поточного контролю. Тестові завдання перевіряли в основному сформованість компетенцій учнів з теми «Італія», яка вивчалася на попередньому уроці. Віддаленість в часі незначна, в багатьох випадках потрібна репродукція знань, тому результати тестування очікувалися високі.

Рис.3.1. Результати виконання тестових завдань для поточного контролю з теми «Італія» учнів загальноосвітньої школи I-III ступенів с. Дорогичівка, Товстенської ОТГ, Чортківського району, Тернопільської області

Аналіз рис. 3.1. дає можливість стверджувати, що учням сільської школи найлегше було відповісти на 1-ше і 10-те завдання. Вони всі знають країни-сусіди Італії, а в 10-му завданні великою підказкою послужила картосхема. Не вимагали великих труднощів у більшості учнів класу завдання 2, 3, 5, 7, 9. Проте ні один, із 9-ти учнів, не виконав правильно завдання 8. Типовими помилками щодо особливостей територіальної структури Італії є такі: «основні виробничі потужності розташовані на півдні – у приморських районах»; «домінуючу роль у виробництві промислової продукції та послуг відіграє морське узбережжя», в той час, коли правильна

відповідь: «більшість великих промислових об'єктів сконцентровано на півночі, в районі Паданської низовини».

У завданні 11, яке сформульовано так: «Спільною ознакою для Італії, Франції і Великої Британії є: А омиваються водами одного моря; Б парламентські республіки **В** постіндустріальні країни; Г члени Європейського Союзу» теж ні один учень не дав правильної відповіді. 4 учні вважають, що ці країни є «члени Європейського Союзу», 3 учні невпевнені, тому їх відповіді складаються з двох, трьох, але в них і є правильна відповідь - «постіндустріальні країни». 2 учні дали інші неправильні відповіді.

Завдання 6 правильно виконав лише 1 учень; завдання 12 – 3 учні.

Таким чином, дійсно, завдання третього рівня складності, для виконання яких потрібно було застосувати розумові операції (аналіз, синтез, порівняння) та вміння застосувати комплексні знання, були не під силу учням. В них не було навиків роботи з тестовими завданнями, які вимагають застосування інтерактивних знань та логіки.

Із результатів тестування, відображених у таблиці 3.3., можна зробити висновок про рівень засвоєння змісту теми «Італія» кожним із учнів. У цілому із 9 учнів класу тему засвоїли на: низький рівень (1-3 бали) – 2 учні (22%); середній рівень (4-6 бали) – 3 учні (33 %); достатній рівень (7-9 бали) – 4 учні (45%); високий рівень (10-12 бали) – 0 учнів (0%). Якість знань – 45 %.

Результати виконання тестових завдань під час поточного контролю з теми «Італія» учнів 10 класу міської школи, де проводився експеримент, значно кращі.

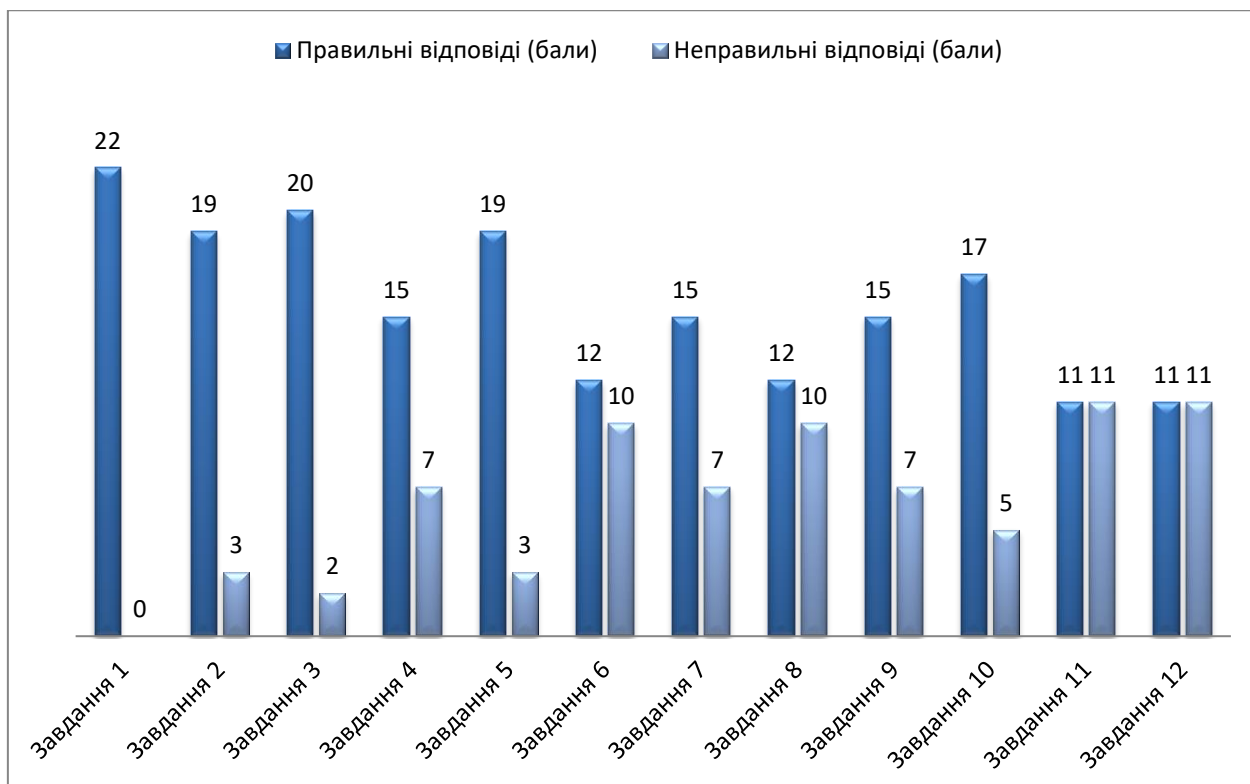

Рис. 3.2. Результати виконання тестових завдань для поточного контролю з теми «Італія» учнів загальноосвітньої школи I-III ступенів №29 м.Тернополя

Із рис. 3.2., на якому у вигляді діаграм представлені результати оцінювання, видно, що із завданнями першого рівня складності не справився лише 2-3 учні із 22-х. Проте завдання третього рівня складності у половини учнів класу викликали складності. Типовими помилками під час виконання завдання 6 були відповіді, що на півночі Італії, (у завданні на картосхемі точками показано зосередження підприємств чорної металургії) домінує «виробництво продукції легкої і харчової промисловості». У завдання 8 майже половина учнів класу зазначили, що особливістю територіальної структури Італії є те, що «домінуючу роль у виробництві промислової продукції та послуг відіграє морське узбережжя», а не те, що «більшість великих промислових об'єктів сконцентровано на півночі, в районі Паданської низовини». Думки учнів класу під час виконання завдань 11,12 теж поділилися навпіл. Половина тестованих із 22 учнів вважають в основному, що спільною ознакою для Італії, Франції і Великої Британії є те, що вони є «члени Європейського Союзу», не зважаючи на те, що Велика

Британія вийшла з ЄС. Окремі вважають, що це «парламентські республіки». Щодо завдання 12, то значна кількість учнів вибирають відповідь, що Країни ЄС, США, Китай «відносяться до постіндустріальних».

Можна зробити висновок, що завдання третього рівня складності, для виконання яких учням потрібно було упорядкувати географічні знання та вміння і застосувати їх у нестандартних ситуаціях, у багатьох учнів викликали складності.

Із результатів тестування, відображених у таблиці 3.2. можна зробити висновок про рівень засвоєння змісту теми «Італія» кожним із учнів міської школи. У цілому із 22 учнів класу тему засвоїли на: низький рівень (1-3 бали) – 0 учні (0%); середній рівень (4-6 бали) – 4 учні (18%); достатній рівень (7-9 бали) – 10 учень (46%); високий рівень (10-12 бали) – 8 учнів (36%). Якість знань – 82%.

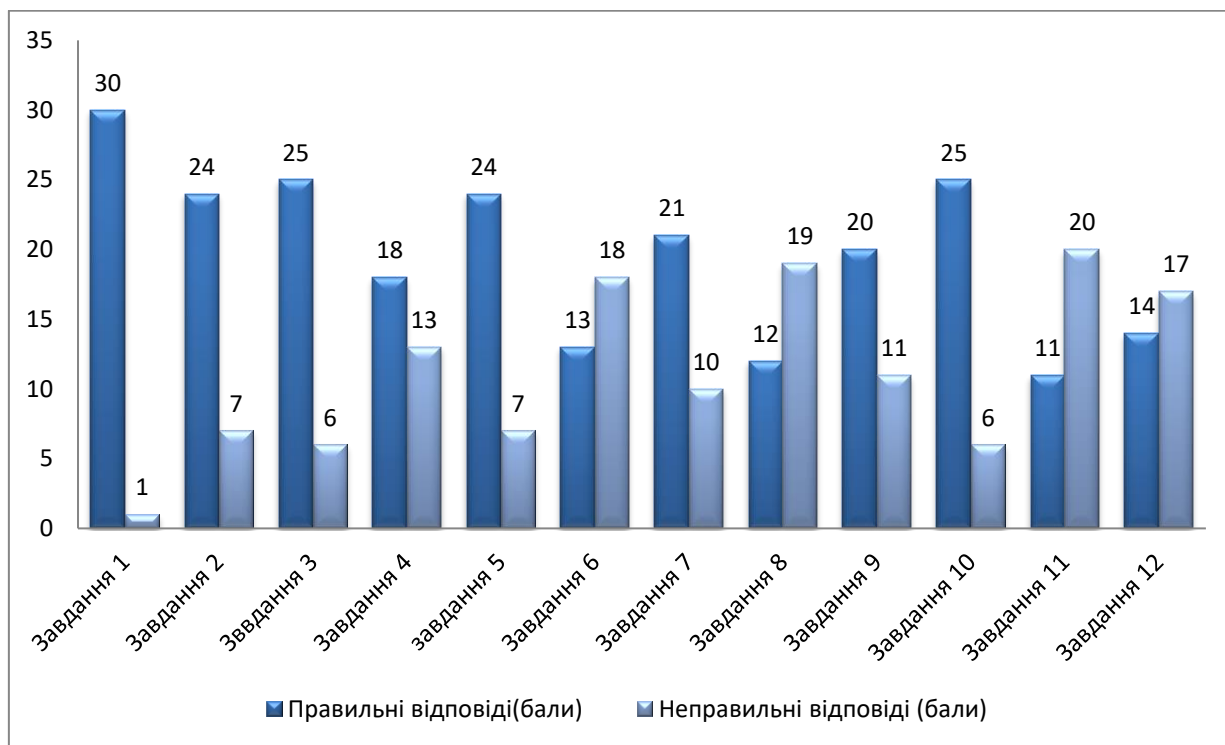

Рис. 3.3. Результати виконання тестових завдань для поточного контролю з теми «Італія» всіх учасників експерименту

Аналіз зведених результатів відповідей всіх учасників експерименту на тестові завдання з теми «Італія» (рис.3.3) показує наочно наші передбачення, що учням легше відтворити готові знання, ніж аналізувати, порівнювати,

синтезувати їх для застосування у нестандартних ситуаціях. Що свідчить про недостатній рівень сформованості географічних компетентностей.

Якщо завдання тесту для поточного контролю стосуються лише змісту теми «Італія», яка вивчалася на 1 уроці, то завдання тесту для тематичного контролю, розроблені на змісті Розділу I. «ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи), який вивчався упродовж 16 уроків. (Див. параграф 3.2.)

Тестування відбулося на уроці «Узагальнення і систематизація засвоєних знань, умінь і навичок», після вивчення всіх тем розділу. Результати відображені у таблиці 3.6., таблиці 3.7.

У даному дидактичному тесті представлено чотири типи завдань (відповідно до типів завдань для зовнішнього незалежного оцінювання з географії): 1 тип – множинного вибору з однією правильною відповіддю (завдання 1-12); 2 тип - на відповідність (завдання 13-15); 3 тип – на вибір трьох правильних відповідей із семи (завдання 16-19); 4 тип – відкриті, географічні задачі. Всіх тестових завдань 23.

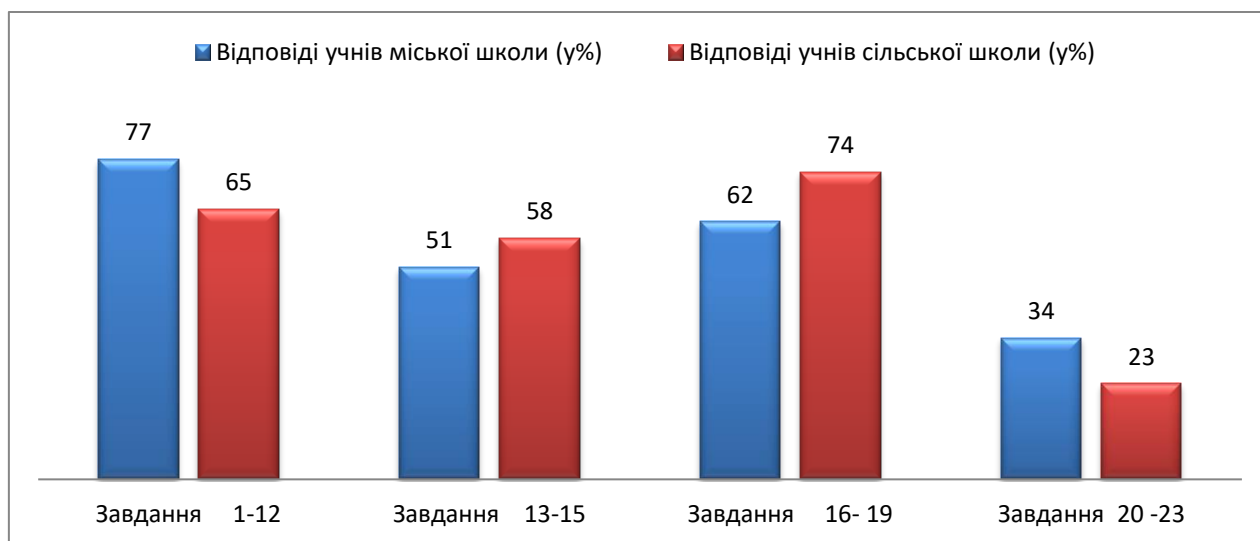

Рис. 3.4. Результати виконання чотирьох типів тестових завдань для тематичного контролю з Розділу I. «ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи) учасниками експерименту

Таблиця 3.6.

Тематичний тестовий контроль навчальних досягнень учнів ЗЗСО І-ІІІ ступенів с. Дорогичівка, Товстенської ОТГ, Чортківського району, Тернопільської області з розділу «Європа» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи) «Географія: регіони і країни» 10 клас

Завдання 1-12 – кожна одна правильна відповідь із 4-х оцінюється в 1 бал. Завдання 13-15 – у кожному з них 4 правильних відповіді. Кожна оцінюється в один бал. Завдання 16-19 – у кожному з них 3 правильних відповіді. Кожна оцінюється в один бал. Завдання 20-23 – кожне правильно виконане оцінюється в 3 бали. Максимальна

№ з / п	Прізвище, ім'я учня	Завдання																							К-сть балів (макс. 48 балів)	Оцінка (макс. 12 балів)
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23		
1	Бадлюк А.	Б	А	Б	Б	В	А	А	Г	Г	В	А	Б	1А2Д3В4 Б	1А2В3Б4 Г	1А2Г3В4Б	246	125	347	237	-	-	-	1	29	7,25
2	Ганін Н.	А	А	Б	Б	В	А	Б	-	А	Б	Г	Б	1Б2Г3А4 Г	1А2В3Б4 Г	1А2Г3В4Б	246	125	347	237	3	-	-	-	31	7,75
3	Вівчар І.	Г	А	Б	Б	А	А	Б	Г	А	В	Г	Б	1Б2Г3-4Г	1-2А3Б5Г	1А2Г3В4Б	261	235	257	237	3	-	-	-	27	6,75
4	Крижанівський В.	Г	А	Б	Б	А	А	Б	Г	А	В	Г	Б	1А2В3Б4 Г	1А2В3Б4 Г	1Б2А3В4Г	256	135	237	357	3	-	-	-	24	6,0
5	Коропецький М.	Б	Г	Б	А	В	А	-	А	В	Г	Б	Б	1Б2Д3А4 В	1А2-3Б5Г	1А2Г3В4-	246	125	237	123	3	-	-	-	25	6,25
6	Страмик О.	Б	А	Б	Б	А	А	Б	Г	А	В	А	Б	1Б2Г3А4 В	1А2В3Б5 Г	1А2Г3В4Б	246	125	237	237	3	-	-	-	32	8,0
7	Бурбан В.	Б	А	Б	Б	А	А	Б	Г	А	В	Г	Б	1Б2Г3А4 В	1А2В3Б4 Г	А2Г3В4Б	246	125	237	-	3	-	-	-	24	6,0
8	Перців Г.	Б	А	Б	Б	А	А	Б	Г	А	В	А	Б	1Б2Г3А4 В	1А2Б3В5 Г	1А2Г3В4Б	146	125	347	247	3	-	-	-	29	7,25
9	Павлюк В.	Г	Г	А	А	А	А	Г	Г	А	А	А	Б	1А2Б3В4 Г	1А2Б3В4 Г	1А2Б3В4Г	123	123	123	367	3	-	-	-	17	4,25
	К-сть прав. відповідей, бали / %	5	7	8	7	3	9	6	0	7	6	4	8	11	24	28	22	19	19	20	24	0	0	0	238	6,0
		56	78	89	78	33	100	67	0	78	67	44	89	31	67	78	81	70	70	74	89	0	0	0		
	Правильна відповідь	Б	А	Б	Б	В	А	Б	Б	А	В	А	Б	1В, 2Д, 3А, 4Г	А1, Б3, В2, Г5	А1, Б4, В3, Г2	246	235	347	237						

кількість балів – 48. Ціна (крок) одного балу - 0,25.

(Примітка: червоним кольором позначені неправильні відповіді)

Низький рівень (1-3 бали) – 0 учнів (0%). Середній рівень (4-6 бали) – 4 учні (44,4%). Достатній рівень (7-9 бали) – 5 учень (55,6%). Високий рівень (10-12 бали) – 0 учнів (0%)

Таблиця 3.7.

Тематичний тестовий контроль навчальних досягнень учнів ЗЗСО І-ІІІ ступенів №29 м. Тернополя, Тернопільської області з розділу «Європа» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи) «Географія: регіони і країни» 10 клас

Завдання 1-12 – кожна одна правильна відповідь із 4-х оцінюється в 1 бал. Завдання 13-15 – у кожному з них 4 правильних відповіді. Кожна оцінюється в один бал.
Завдання 16-19 – у кожному з них 3 правильних відповіді. Кожна оцінюється в один бал. Завдання 20-23 – кожне правильно виконане оцінюється в 3 бали. Максимальна кількість балів – 48. Ціна (крок) одного балу - 0,25.

№ з/п	Прізвище, ім'я учня	Завдання																							К-сть балів (макс. 48 балів)	Оцінка (макс. 12 балів)
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23		
1	Галушак Д.	Г	А	Б	Б	А	А	Б	Б	А	В	Г	Б	1А2В3Б4Г	1А2В3Б4Г	1А2-3-4В	460	567	234	257	3	1-	3	1-	30	7.5
2	Золочівська А.	Г	А	Б	Б	А	А	Б	Б	А	А	Г	В	1В2А3Г4Д	1А2В3Б4Г	1А2Б3В4Г	124	135	274	12	3	-	-	1	24	6.0
3	Кирилюк Ю.	Г	А	Б	Б	А	А	Б	Б	Г	А	Г	Б	1А2В3Г40	1А2В3Б4Г	1В2А3Б4Г	124	135	234	257	3	-	-	-	21	5.25
4	Камаренко К.	Б	А	Б	Б	Б	А	Б	В	А	А	В	А	1Б2-3-4-	1А2В3Б4Г	1А2Г3В4-	462	615	362	264	-	-	-	-	19	4.75
5	Максимоук Х.	Г	А	Б	Б	А	А	Б	Б	А	А	А	Б	----	1А2В3Б4Г	----	124	567	234	752	3	-	-	-	22	5.5
6	Романець О.	Г	А	А	Б	В	А	Б	В	Б	В	В	Б	1В2А3Г4Д	1А2В3Б5Г	2А3В4Б5Г	164	135	475	237	-	-	-	-	23	5.75
7	Файло В.	Г	А	Б	Б	А	А	Б	Б	А	А	А	Б	----	1А2В3Б5Г	----	46	12	-	52	-	-	-	-	17	4.45
8	Юк О.	Г	А	Б	Б	В	А	Б	Б	А	А	А	Б	----	1А2В3Б4Г	---4В	64	675	234	257	3	-	-	-	23	5.75
9	Прокопів М.	Г	А	Б	Б	А	А	Б	Б	А	В	Г	Г	1А2В3Б5Г	1А3Б5Г4-	1А3Б4Б5Г	425	135	372	273	3	3	3	-	30	7.5
10	Симчишин Ф.	Б	А	Б	Б	В	А	Б	В	В	В	А	Б	1Б2Г3А4Д	1А5В	1А2Г3Б5В	246	125	137	237	3	-	-	1	28	7.0
11	Доскочин М.	Б	А	Б	Б	В	А	Б	Б	А	В	А	Б	1Б2В3А4Г	1А2В3Б5Г	1А3В4Б5Г	246	136	157	367	-	-	-	2	29	7,25
12	Лиса Ю.	Г	А	А	Б	А	А	Б	В	А	В	А	Б	1А2-3Б4-	4Б---	1А2Г3В4Б	246	17	347	237	3	-	-	-	24	6.0
13	Колько О.	Г	А	Б	Б	А	А	Б	В	А	В	А	Б	1Б2Д3А4Г	1А2В3Б5Г	1А2Г3В4Б	467	125	47	374	3	3	3	1	38	9.5
14	Куляш В.	Г	А	Б	Б	В	А	Б	Б	А	В	Г	Б	1Б2В3А4Д	1А2Б3Г5Б	1А2Г3В4Б	246	531	752	617	-	-	-	1	24	6.0
15	Голик М.	Б	А	Б	Б	В	А	Б	Б	А	В	А	Б	1Б2Д3А4Г	1А2В3Б5Г	1А3В4Б5Г	246	137	327	257	3	3	3	2	40	10.0
16	Дзюба С.	Б	А	Б	Б	В	А	Б	Б	А	В	А	Б	1Б2Д3А4Г	1А2В3Б5Г	1А2Г3В4Б	246	137	237	246	3	-	3	2	38	9.5
17	Калина А.	Б	А	Б	Б	В	А	Б	В	А	В	А	Б	1Б2В3Г4А	1А2В3Б4Г	1А3Г4Б5В	246	657	-	275	3	-	-	1	26	6.5
18	Вишньова А.	Г	А	Б	Б	А	А	Г	Б	А	В	Г	Б	1Б2Д3А4Г	1А2В3Б5Г	1А2Г3В4Б	246	57	24	237	3	-	-	1	31	7.75
19	Кісіль О.	Б	А	Г	Б	В	А	Б	Б	А	В	А	-	1А2Б3Г4В	1А2Б3Г4В	1А2Г3В4Б	674	167	371	237	3	-	-	2	28	7.0
20	Лушпак В.	Б	А	Б	Б	В	А	Б	В	А	В	А	Б	1Б2Д3В4Г	1А2В5Г3Б	1А2Г3В4Б	264	517	357	276	-	-	3	-	32	8.0
21	Крих С.	Б	А	Б	Б	В	Г	Б	-	Г	В	А	Б	---	1А	-	246	235	-	-	-	-	-	-	16	4.0
22	Довженко Л.	Б	А	Б	А	В	Г	Б	В	А	А	Г	Б	1Б2В3Г4А	1А2В3Б5Г	1А2Г3Б5В	265	157	247	257	3	3	-	-	26	6.5
	К-сть правильн.відповід., бали /%	10	22	19	21	12	20	21	13	18	15	14	19	21	65	47	55	29	35	44	45	13	16	15	589	6,7
		46	100	86	96	55	91	96	59	82	68	64	86	24	74	53	83	44	53	67	68	20	24	23	56	55
	Правильна відповідь	Б	А	Б	Б	В	А	Б	Б	А	В	А	Б	1В, 2Д, 3А, 4Г	А1, Б3, В2, Г5	А1, Б4, В3, Г2	246	235	347	237						

(Примітка: червоним кольором позначені неправильні відповіді)

Низький рівень (1-3 бали) – 0 учнів. Середній рівень (4-6 бали) – 10 учнів (45,5%). Достатній рівень (7-9 бали) – 9 учнів (41%). Високий рівень (10-12 бали) – 3 учнів (13,5%)

Аналіз рис. 3.4. дає можливість стверджувати, що найнижчі результати з виконання учнями завдань третього рівня складності (20,21,22,23). Це завдання відкритого типу. Їх виконання вимагає здатності застосовувати сформовані знання і вміння, математичну, громадянську компетентності у нестандартних ситуаціях.

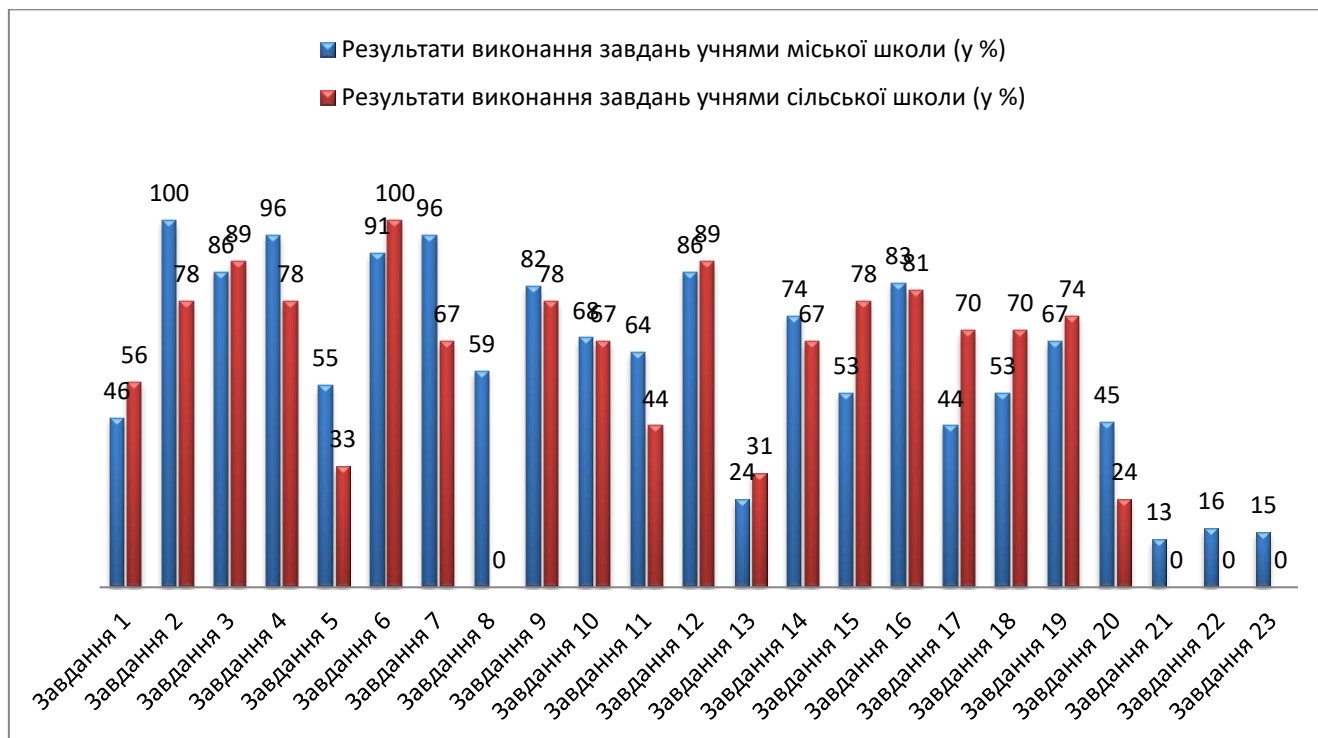

Рис. 3.5. Результати виконання всіх тестових завдань для тематичного контролю з Розділу I. «ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи) учасниками експерименту

Із діаграми на рис. 3.5., табл.3.3., табл. 3.4. видно, що найкраще учасники експерименту справилися із завданнями 1, 2, 3, 6, 7, 9, 12. Це завдання першого рівня складності. Вони репродуктивного характеру, тобто зорієнтовані на відтворення засвоєних знань. Однак, у завданні 1 майже 50% учнів дали неправильну відповідь, вказавши, що «держава» - це «Г суверенна або залежна територія із визначеними кордонами». Осмисленість змісту цього поняття потребує корекції. Всі решта з цих завдань понад 80% учнів виконали правильно.

Завдання 4, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 – другого рівня складності - зорієнтовані на розуміння, аналіз, синтез, інтегрований підхід,

комплексне використання сформованих компетенцій з тем цілого розділу та певних географічних компетентностей.

Найбільші труднощі в учнів викликали завдання 5, 8, 11, 13. Типовою помилкою під час виконання Завдання 5 *«Німеччина та Австрія - високорозвинені країни, але Німеччина входить до «Великої сімки», а Австрія до групи малих економічно розвинених країн Європи. Зробіть висновок щодо участі цих країн у міжнародному поділі праці»* було те, що учні вибирали відповідь **А** *«статтею експорту Німеччини є продукція промисловості, а Австрії – мінеральна сировина і напівфабрикати»*. Таку відповідь дало майже 50% тестованих. Виконуючи завдання 8 *«Велика Британія, як і інші країни «Великої сімки», належить до постіндустріальних держав, тобто розвиток третинного сектору в її економіці є визначальним. Що найбільше цьому сприяє?»* 8 учнів міської школи чомусь вважають правильною відповідь **В** *видобування нафти і природного газу на шельфі Північного моря»*. Ні один учень сільської школи цього завдання не виконав правильно. Аналогічно, значна кількість неправильних відповідей під час виконання завдання 11 *«Міжнародну спеціалізацію Білорусії визначають такі виробництва вторинного сектору, як:»*. Типова помилка: **Г** *лісова та деревообробна промисловість»*

Це свідчить про те, що склад виробництв первинного, вторинного і третинного сектора учнями не засвоєний ще в 9 класі, коли вони вивчали курс «Географія. Україна і світове господарство».

Лише третину правильних відповідей дали тестовані учні, виконуючи завдання 13 (на відповідність) *«Увідповідніть соціально-економічні типи країн і країни, які до них належать»*. Всі чотири правильних відповідності встановило тільки 5 учнів із 31.

Особливої уваги заслуговує виконання учнями завдань 20,21,22,23. Це завдання третього рівня складності: на **застосування**: розв'язування практичних завдань із застосуванням правил, понять, теорій; на **оцінку**: учні

оцінюють значення того чи іншого матеріалу, обговорюють тему, рекомендують рішення, захищають певну точку зору.

Якщо з завданням 20, де потрібно було обчислити *«Який із зазначених у таблиці видів мінеральних ресурсів у країні S закінчиться раніше, якщо обсяги видобутку сировини не зміняться?»* справилося 23 учні із 31-го, то завдання 21, 22 ні один учень сільської школи не виконав, а міської - лише 6 учнів. Це географічні задачі, пов'язані з зміною чисельності населення та обчисленням рівня забезпеченості й оцінки країни шляхами певного виду транспорту. Завдання 23 *«Економічний розвиток Польщі — приклад успішних реформ. Доведіть або спростуйте це твердження. Чи варто Україні скористатися її досвідом?»* виконало 12 учнів на дуже примітивному рівні. Звідси можна зробити висновок, що ні під час тренувальних, ні під час підсумкових практичних робіт вміння розв'язувати географічні задачі в учнів не сформовані, відповідно ця компетентність відсутня.

Із результатів тестування, відображених у таблиці 3.3., 3.4. можна зробити висновок про рівень засвоєння змісту та сформованості компетентностей з Розділу І. «ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи) учасниками експерименту.

У цілому із 9 учнів класу сільської школи зміст тем розділу засвоїли на: низький рівень (1-3 бали) – 0 учнів (0%); середній рівень (4-6 бали) – 4 учні (44,5%); достатній рівень (7-9 бали) – 5 учень (55,6%); високий рівень (10-12 бали) – 0 учнів (0%). Якість знань – 55,6 %.

Із 22 учнів класу міської школи зміст тем розділу засвоїли на: низький рівень (1-3 бали) – 0 учнів; середній рівень (4-6 бали) – 10 учнів (45,5%); достатній рівень (7-9 бали) – 9 учнів (41%); високий рівень (10-12 бали) – 3 учнів (14%). Якість знань – 55 %.

Висновки до розділу 3.

Курс «Географія. Країни і регіони. 10 клас» сприяє компетентнісно-орієнтованій підготовці учнів. У процесі його вивчення, застосовуючи проблемне навчання, проектне навчання, когнітивного навчання, навчання у

глобальному інформаційному суспільстві, особистісно орієнтоване навчання, диференційоване навчання, дистанційне навчання, змішане навчання, модульну технологію, динамічне навчання та ін., реалізується знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компоненти очікувальних результатів навчальних досягнень учнів, передбачених навчальною програмою та змістом альтернативних підручників. Перечисленні інноваційні технології навчання розвивають, передусім, пізнавальну, комунікативну і особистісну активність учнів.

Для з'ясування результативності освітньої діяльності у процесі вивчення даного курсу ми застосували одну із форм перевірки навчальних досягнень учнів – тестовий контроль.

Розробляючи тестові завдання для поточного і тематичного оцінювання, ми дотримувалися теорії педагогічних вимірювань та вимог науки тестології.

Різнорівневі та різнотипні тестові завдання дали можливість об'єктивно оцінити якість навчальних досягнень учнів з теми «Італія» та Розділу I. «ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи).

Зроблений нами аналіз результативності проведеного експерименту дає можливість стверджувати, що тестові завдання розроблені відповідно до норм, однак, в учнів немає навиків виконувати інші типи тестових, крім тих, які вимагають вибрати одну правильну відповідь із чотирьох. Вони краще справлялися із завданнями репродуктивного типу, ніж з тими, які спрямовані на застосування комплексних знань, логіки, предметних вмінь чи навичок. Найбільші труднощі викликали географічні задачі. Їх виконало дуже мало тестованих.

Порівняно з усім опитуванням, під час якого в основному потрібно відтворити запам'ятоване, тестовий контроль виявився важчою формою перевірки навчальних досягнень учнів.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз наукової, психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження дає можливість стверджувати, що невід'ємною частиною освітнього процесу з географії є педагогічний контроль. Він перебуває у тісних взаємозв'язках з іншими елементами педагогічної системи та виконує ряд функцій, а саме: контролюючу, навчальну, діагностично-корегуючу, стимулюючо-мотиваційну й виховну.

Основними видами контролю навчальних досягнень учнів з географії, передбачених навчальною програмою, є: попередній, поточний, тематичний, підсумковий контроль. Під час здійснення кожного з них необхідно дотримуватися дидактичних вимог, які враховують: індивідуальний характер, систематичність, комплексність, різноманітність форм, чіткість критеріїв оцінювання, об'єктивність тощо.

Зауважимо, що традиційні форми педагогічного контролю і корекції засвоєних знань, умінь і навичок: усна, письмова; індивідуальна, групова і фронтальна; ущільнена (наприклад, поєднання усної індивідуальної і письмової групової) можуть, зазвичай, виконувати тільки деякі з п'яти перелічених вище функцій.

2. Вчені та методисти, зокрема: В. Авансова, В. Безпалько, А. Майорова, Н. Піщуліна, С. Піщуліна, О. Локшина, Ю. Федоренко, Н. Фідря, А. Фромберг та ін. стверджують, що найкоректнішим способом виміру та оцінки навчальних досягнень є тестовий контроль, інструмент, що призначений для вимірювання ступеня навченості учня.

Аналіз розкриття сутності поняття «тест» різними авторами дає можливість стверджувати, що найістотнішою ознакою в кожному визначені є те, що це сукупність запитань чи завдань, які переважно вимагають однозначної відповіді та укладаються за певними правилами та процедурами.

За допомогою тестового контролю можна перевірити сформованість в учнів географічних компетентностей, - здатності та готовності застосовувати географічні знання і вміння у різних життєвих ситуаціях, -

оскільки він виконує декілька функцій, а саме: навчальну, розвивальну, виховну, контролюючу, оцінювальну, діагностичну, коригуючу, організаційно-управлінську та прогнозуючу.

Основними показниками якості та ефективності тестових завдань під час контролю є: валідність, об'єктивність, надійність і точність. А також достовірність, повноцінність, практичність і простота.

3. Перші наукові праці з теорії тестів з'явилися на початку XX ст. на межі психології, соціології, педагогіки. Основоположником педагогічних вимірювань вважають американського психолога Едуарда Лі Торндайка («Вступ до теорії психології та соціальних вимірювань»).

На сьогодні тестування в системі освіти знаходиться в стані постійного вдосконалення і періодичних змін вже напрацьованих і широко апробованих методик.

4. Зважаючи на те, що останнім часом появилася значна кількість різноманітних тестів, виникла необхідність у їх класифікації. І. Булах, Л. Кухар, В. Леонський., Г. Леонська, М. Мруга, О. Майоров, Л.Паращенко, Фідря Н. та ін. у своїх наукових працях групують тести за різними основами: за метою застосування, видом контролю, статусом впровадження, співвідношенням із нормами або критеріями, видом тестового завдання та за однорідністю тестових завдань.

Тестове завдання – це структурна одиниця тесту, яка вміщує частину навчального матеріалу і виокремлена з усього масиву змісту навчання на за-садах певної змістової і логічної самостійності. Це складова частина педагогічного тесту, що відповідає вимогам технологічності, форми, змісту і, крім цього, статистичним вимогам: означеної складності, достатньої роздільної здатності.

Як інструмент вимірювання якості предметної компетентності, тест складається з достатньої кількості тестових завдань, число яких визначає довжину тесту.

Важливим засобом перевірки та оцінювання рівня якості географічної освіти учнів є застосування компетентнісно-орієнтованих завдань, які komponуються у дидактичні тести.

Проаналізувавши класифікації тестових завдань різних авторів, ми виокремили наступні найбільш поширені види завдань закритого та відкритого типу: тестові завдання закритого типу з вибором однієї однозначно правильної відповіді; тестові завдання закритого типу, що мають кілька правильних відповідей (кількість таких відповідей обов'язково вказана); тестові завдання закритого типу, що мають декілька правильних відповідей, але їх кількість не вказана; тестові завдання закритого типу на визначення істотних ознак названого об'єкта чи процесу; тестові завдання закритого типу з визначенням об'єкта чи процесу згідно з наведеною його характеристикою; тестові завдання закритого типу на відтворення правильної послідовності; тестові завдання закритого типу на встановлення відповідності; тестові завдання відкритого типу (насамперед географічні задачі).

5. Тестове завдання будь-якого виду має відповідати навчальним цілям та фокусуватися на одній проблемі; повинно бути чітко сформульоване, із зрозумілою умовою; оцінювати різні рівні знань і вмінь та передбачати їх інтегрування; відповідати віковим особливостям; передбачати відповідний метод оцінювання результатів виконання тощо.

6. Існують певні принципи та вимоги до написання кожного складового компоненту тестового завдання: основи (умови), ключа й дистракторів, якими повинен керуватися та яких необхідно дотримуватися кожному, хто їх розробляє. Вони перераховані та схарактеризовані у нашому дослідженні.

7. У процесі дослідження нами виявлено та обґрунтовано методичне забезпечення тестування й оцінювання його результатів, яке складається з комплекту відомостей, інструкцій і рекомендацій. З'ясовано, що закономірності категорій «Оцінювання отриманих результатів» визнані

теорією шкалювання. Її складовими частинами є такі елементи: первинний бал, конвертація, шкала, оцінка. Вони визначаються за спеціальними формулами.

8. Передбачення нашого дослідження, сутність якого полягала у з'ясування ефективності тестового контролю, як форми перевірки якості сформованих географічних компетенцій та компетентностей учнів, ми перевірили в процесі навчального експерименту, який проводився на змісті курсу «Географія: регіони та країни» в 10-му класі упродовж 2020-2021 н. р. у загальноосвітній школі I-III ступенів с. Дорогичівка, Товстенської ОТГ, Чортківського району, Тернопільської області та загальноосвітній школі I-III ступенів №29 м.Тернополя. У ньому брало участь 31 учень. Основною формою проведення експерименту був урок.

Аналіз навчально-методичного забезпечення курсу «Географія. Країни і регіони. 10 клас» дає можливість стверджувати, що він сприяє компетентісно-орієнтованій підготовці учнів. У процесі його вивчення, застосовуючи проблемне навчання, проектне навчання, когнітивного навчання, навчання у глобальному інформаційному суспільстві, особистісно орієнтоване навчання, диференційоване навчання, дистанційне навчання, змішане навчання, модульну технологію, динамічне навчання та ін., реалізується знаннявий, діяльнісний та ціннісний компоненти очікувальних результатів навчальних досягнень учнів, передбачених навчальною програмою та змістом альтернативних підручників. Перечисленні інноваційні технології навчання розвивають, передусім, пізнавальну, комунікативну і особистісну активність учнів.

Для з'ясування результативності освітньої діяльності у процесі вивчення даного курсу ми застосували одну із форм перевірки навчальних досягнень учнів – тестовий контроль.

9. Розроблені нами різнорівневі та різнотипні тестові завдання для поточного і тематичного оцінювання, які відповідають теорії педагогічних вимірювань та вимог науки тестології, дали можливість об'єктивно оцінити

якість навчальних досягнень учнів з теми «Італія» та Розділу І. «ЄВРОПА» (Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи).

10. Аналіз результативності експерименту, зроблений нами, показав, що в учнів незначні навички виконувати інші типи тестових завдань, окрім тих, які вимагають вибрати одну правильну відповідь із чотирьох. Вони краще справлялися із завданнями репродуктивного типу, ніж з тими, виконання яких вимагає застосування інтегрованих предметних компетенцій, логіки, критичного та креативного мислення. Найбільші труднощі викликали географічні задачі. Їх виконала незначна кількість тестованих.

Порівняно з усним опитуванням, під час якого в основному потрібно відтворити запам'ятоване і яке, як форма контролю використовувалося під час вивчення попередніх тем уроків, тестовий контроль виявився важчою формою перевірки навчальних досягнень учнів.

Однак, оскільки тестування на сьогоднішній день стало надзвичайно актуальним і якість освіти під час зовнішнього незалежного оцінювання перевіряється за допомогою тестового контролю, то вчителям географії на методику застосування цієї форми перевірки навчальних досягнень учнів потрібно звернути особливу увагу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесов В.С. Форма тестовых заданий / В.С. Аванесов. М. : Центр тестирования, 2006. 156 с.
2. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі : 2-ге вид., переробл. і доп. К. : Рад. шк., 1981. 206 с.
3. Анненкова І. П. Основи педагогічних вимірювань : навч.-метод. посіб. / за ред. І. П. Анненкова, Н. В. Кузнєцова, Л. А. Раскола – Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 210 с.
4. Булах І.Є. Створюємо якісний тест : Навчальний посібник для викладачів, учителів і методистів. К. : Майстер-клас. 2006. 160 с.
5. Бушак Г.А. Тест як інструмент вимірювання навчальних досягнень студентів. URL : <http://science.lpn>
6. Безверха В.Є Педагогічні умови використання в школі тестового контролю знань учнів. *Педагогіка і психологія*. 1997. № 1. С. 53-58.
7. Буряк Л. Педагогічні умови використання тестового контролю знань учнів. *Студен. наук. вісник ТДПУ ім. В. Гнатюка*. Тернопіль. 2002. Вип. № 5. С. 256-257.
8. Варакута О.М. Швець Є.С. Географія. Регіони та країни. Зошит для практичних робіт. 10 клас. Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. 24с.
9. Варакута Ольга. Підготовка майбутнього вчителя географії до тестування як форми вимірювання навчальних досягнень учнів *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. 80 с.
10. Варакута Ольга, Дітчук Ігор Підготовка майбутніх учителів географії до тестування учнів. *Краєзнавство. Географія. Туризм. Всеукраїнська газета для вчителів*. Київ, 2010. № 18. С. 15-18.

11. Варакута О.М., Заровенна Н.В. Використання тестового контролю і корекції знань студентів з географії у вищій школі : Методичні рекомендації. 2014р. Тернопіль, ТНПУ. 30 с.
12. Варакута О.М. Календарно-тематичне планування. Природознавство. 5 клас. Географія. 6-11 класи (рівень стандарту, академічний рівень). Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. 160 с. URL : <https://pp-books.com.ua/kalendarno-tematichne-planuvannia-prirodnavstvo-5-klas-geografiia-611-klasi-2021-2022-n-r#myPdfbook> /
13. Варакута О.М. Географія: збірник тестових завдань для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. 192с. URL : <https://pp-books.com.ua/geografiia-zbirnik-testovih-zavdan-dlia-pidgotovki-do-zno-2021>\
14. Варакута Ольга, Дітчук Ігор, Заставецька Ольга. Географія: Зошит з тестовими завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 80с.
15. Вішнікіна Л. П. Самійленко В. М. Створення та застосування тестів у навчанні географії. *Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наукових праць*. Випуск 32. Кривий Ріг. 2011. С. 15-29.
16. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укл. В. Т. Бусел. К., Ірпінь: ВТФ «Перун». 2007. С. 560
17. Вовкінська Н. Для чого потрібне тестування? *Інформатика*. 2007. № 8. С.3-7. № 4. С. 90-91.
18. Грабар Е. В. Історичні передумови, виникнення та розвиток форми тестового контролю навчальних досягнень учнів у педагогіці США. *Освіта Донбасу*. 2010. №2(139). С.105–110.
19. Гільберг Тетяна Особливості викладання курсу «Географія: регіони та країни» (10 клас). URL : https://base.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/10-12_587-589_traven-cherven_-2018.pdf \
20. Гільберг Т. Тестовий контроль з географії: переваги й недоліки. *Географія та основи економіки в школі*. 2008. № 1. С.27-30.

21. Географічний атлас. Регіони і країни. 7 клас. К. : «Картографія», 2020. 48с.
22. Географія (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / В. В. Безуглий, Г. О. Лисичарова. Київ: Генеза, 2018. 192 с.
23. Есаулов А.О. Технології контролю навчальної діяльності учнів з географії. *Географія*. 2007. № 7. С. 2-6.
24. Жемулин С.А. Тесты! Тесты? Тесты...(размышления о проблеме). *География в школе*. 2007. № 7. С. 59-61
25. Закон України «Про освіту». URL : <https://www.pedrada.com.ua/article/1484-znayomtesya-zakon-ukrani-pro-svtu-2017>
26. Закон України «Про повну загальну середню освіту».. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/prijnyato-novij-zakon-pro-povnu-zagalnu-serednyu-osvitu-za-progolosuvali-450-nardepiv/>
27. Зовнішнє незалежне тестування: статті. *Управління школою*. 2006. №10-12. С. 1-31. Спецвипуск.
28. Інформаційні технології у системі тестового контролю. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. Тернопіль. 2005. № 6. С. 26-29.
29. Іменнова О. І. Як правильно скласти тестові завдання? *Географія*. 2010. № 2. С. 9-10.
30. Історія тестування. URL : <http://timo.com.ua/wiki/index.php/>
31. Кобернік С., Коваленко Р. Проблема корекції та контролю знань з географії в умовах реформування шкільної географ. Освіти. *Географія та основи економіки в школі*. 2002. № 4. С. 12-17.
32. Компетентісний підхід до вивчення географії URL : https://artemivkaschool.at.ua/publ/kompetentisnij_pidkhid_do_vivchennja_geografiji/1-1-0-1
33. Левин В.П., Зиновьев В.В. Тестовые технологии в образовании. *Учитель*. 2002. № 1 (46). С. 11-15.

34. Медведьєва М. Контроль та оцінювання з географії в рейтинговій системі. *Краєзнавство. Географія. Туризм. Всеукраїнська газета для вчителів*. 2006. № 20. С. 14-15.
35. Методичні рекомендації з розроблення тестів для складання Державної кваліфікаційної атестації з професій / за ред. Голод О.М., Чистякова Н.Г. URL : https://www.google.com/search.MR_testu
36. Методичні рекомендації для розробників тестових завдань /за ред. Ю.Пасіхов URL : https://disted.edu.vn.ua/media/dlia_rosrobnukiv_testiv.pdf
37. Навчальна програма з географії для 10-11-х класів для загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 23.10.2017 № 1407. URL.<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
38. Назаренко Т.Г. Зовнішнє незалежне тестування: Теоретичний та практичний аспекти. *Географія*. 2007. № 3. С. 2-6.
39. Паращенко Л.І. Тестові технології у навчальному закладі: / за ред. Л.І.Паращенко, В.Д. Леонський, Г.І. Леонська. К.: Майстерня книги. 2006. 217 с.
40. Педагогічне тестування. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki>
41. Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідальність / за ред. Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга, І.В. Філончук.К.: Майстер-клас, 2007. 272 с.
42. Перкун Л.Д. Контрольно-тестове оцінювання знань учнів з географії. *Все для вчителя*. 2004. № 31. С. 2-3.
43. Переваги та недоліки тестового контролю. *Краєзнавство. Географія. Туризм. Всеукраїнська газета для вчителів*. 2006. № 44 (481). С. 12-16.
44. Перші кроки. Готуємось до зовн. незалежн. оцінювання. *Географія*. 2008. № 3. С. 34-37.
45. Петрачук О. система тестування як засіб управління навчальним процесом в школі. *Освіта і управління*. 2000 (2001). № 12. С. 34-37.

46. Пометун О. Запровадження компетентнісного підходу — перспективний напрям розвитку сучасної освіти. URL: <http://visnyk.iatp.org.ua/>
47. Романченко О. М. Сучасні методичні прийоми на уроках географії: Скарбничка досвіду. *Географія*. 2006. № 9. С. 13-14.
48. Твердохліб І.А. Історико-філософський аналіз становлення тестування як виду контролю якості навчальних досягнень. *Вісник. Тестування і моніторинг в освіті*. 2013. № 3/4. С. 37-40.
49. Тестологічний словник-довідник. URL : <http://www.znannya.org/?view=summary:testology.T.>
50. Тестові технології оцінювання компетентностей учнів : посібник / за ред. Ляшенка О. І., Жука Ю. О. К. : Педагогічна думка, 2015. 181 с.
51. Урок географії. Від класики до сучасних технологій / за ред. Корнєєва В.П. Харків: Основа, 2006. 176 с.
52. Федоренко Ю.А. Методика складання тестів та тестування з географії України. *Краєзнавство. Географія. Туризм. Всеукраїнська газета для вчителів*. 2004. № 17. С. 13-15.
53. Фідря Н. Конструювання тестів з географії. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. 2004. № 40 (381). С. 10-13.
54. Фромберг А.Е. Методика составления и проведения тестов по географии. *География в школе*. 2002. № 8. С. 47-53.
55. Чельшкова М.Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов / за ред. М.Б. Чельшкова. М. : Логос, 2002. 432 с. 7
56. Чельникова Н.Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов: Учебное пособие. М. : Логос, 2002. С. 432.
57. Щербань Т. Модель компетентного випускника. *«Завуч»*. 2005. С. 1-8.

ДОДАТОК А

Фрагмент календарно-тематичного планування з курсу «Географія: регіони та країни. 10 клас» [12]

Розділ І. ЄВРОПА			
Тема 1. Загальна характеристика Європи			
Урок	Дата	Зміст навчального матеріалу	Очікувальні результати навчально-пізнавальної діяльності
3		Особливості економіко-географічного положення Європи. Склад регіону. Сучасна політична карта Європи. Форми державного правління і територіального устрою країн Європи. Прояви сепаратизму. Типи країн Європи за рівнем економічного розвитку	Знаний компонент називає склад регіону; розрізняє форми державного правління і територіального устрою країн Європи; наводить приклади різних типів та підтипів країн Європи за рівнем економічного розвитку; кількісних та якісних змін на політичній карті регіону; показує на карті: субрегіони Європи (Західна Європа, Північна Європа, Південна Європа, Східна Європа); країни Європи (Німеччина, Велика Британія, Франція, Італія, Австрія, Швейцарія, Іспанія, Португалія, Польща, Білорусь, Норвегія, Швеція, Фінляндія, Данія, Ісландія, Бельгія, Нідерланди, Ірландія, Чехія, Словаччина, Угорщина, Румунія, Молдова, Болгарія, Словенія, Хорватія, Сербія, Боснія і Герцеговина, Македонія, Чорногорія, Литва, Латвія, Естонія, Греція, Мальта, Кіпр, Росія). Ціннісний компонент робить висновки про причини нерівномірності економічного розвитку країн і субрегіонів Європи; оцінює роль ЄС та НАТО в регіоні; вплив ТНК на економіку регіону
	4	Інтеграційні процеси. Презентація дослідження Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в Європі.	Діяльнісний компонент вирізняє: особливості економіки країн Європи, зумовлені регіональною інтеграцією.

4		Міжнародні організації в Європі: Європейський Союз, Рада Європи. Країни Шенгенської зони. Роль НАТО у загальній європейській системі безпеки	Ціннісний компонент прогнозує позитивні риси та ризики вступу України до ЄС; оцінює роль: ЄС та НАТО в регіоні; вплив ТНК на економіку регіону
5		Природні умови та ресурси регіону	Знаннявий компонент показує на карті основні райони видобування мінеральних ресурсів (Верхня Сілезія, Північне море, Скандинавія), лісозаготівлі, рекреації; Діяльнісний компонент здійснює необхідні обчислення для оцінювання забезпеченості окремих країн мінеральними ресурсами
6		Населення Європи: демографічні процеси, природний та механічний рух. Демографічна політика. Структура населення регіону. Українська діаспора в країнах Європи. Урбанізація, субурбанізація, рурбанізація, джентрифікація. Світові міста в Європі, міські агломерації, мегаполіси	Знаннявий компонент показує на карті: Лотаринзький мегаполіс; світові міста в Європі (Лондон, Париж, Амстердам, Брюссель, Франкфурт-на-Майні, Цюрих, Женева, Відень, Мілан); Діяльнісний компонент характеризує особливості демографічних та урбанізаційних процесів, розміщення населення в регіоні
7		Особливості економіки країн Європи. Первинний сектор економіки. Добувна промисловість: основні райони видобування палива, рудної та нерудної сировини. Сільське господарство. Лісове господарство. Вторинний сектор економіки. Переробна промисловість. Основні регіони промисловості. Реіндустріалізація. Презентація досліджень: Відновна електроенергетика в країнах Європи: регіональні особливості та відмінності. Структура й просторова організація виробництва	Знаннявий компонент показує на карті: «центральну вісь» розвитку Європи, найбільші промислові регіони (Рур у Німеччині, Великий Лондон у Великій Британії, Іль-де-Франс у Франції, Верхньосілезький у Польщі, Придніпров'я в Україні; Центральна Росія, Урал в Росії); найбільші морські порти (Роттердам, Антверпен, Лондон, Гамбург, Генуя, Марсель, Гавр, Барселона); аеропорти-хаби (Хітроу, Руассі-Шарль-де-Голь, Франкфурт-на-Майні); найбільші фінансові центри Європи (Лондон, Париж, Цюрих, Амстердам, Франкфурт-на-Майні); розуміє зміст понять «джентрифікація», «реіндустріалізація». Діяльнісний компонент

7		чорних металів у країнах Європи. Третинний сектор економіки. Сфера послуг. Найважливіші міжнародні транспортні коридори та вузли. Зв'язки України з країнами Європи	<i>обґрунтовує</i> особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних осередків переробної промисловості в Європі. Ціннісний компонент <i>зіставляє</i> позитивні та негативні наслідки глобалізації в економіці та культурі країн Європи
8		Практична робота № 1 Порівняльна характеристика структури промислового виробництва двох економічно розвинених невеликих країн Європи (на вибір учнів)	Діяльнісний компонент <i>пояснює:</i> причини вузької спеціалізації промислового виробництва економічно розвинених невеликих країн Європи

Тема 2. Країни Європи

9		Німеччина. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці (МГПП). Система розселення і роль федеральних земель у її розвитку. Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. Домінантні складники третинного сектору. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Особливості аграрного сектора. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Німеччиною. Презентація дослідження «Нове обличчя» Руру — постіндустріальний розвиток «зелені» міста замість похмурих ландшафтів	Знаннєвий компонент <i>називає:</i> основні показники, які визначають місце країни у регіоні та світі; домінантні складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки високорозвиненої країни; <i>наводить приклади:</i> промислових виробництв та послуг, що визначають міжнародну спеціалізацію країни; показує на карті найбільші міста країни, світові міста, промислові райони, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові та туристичні центри країни. Діяльнісний компонент <i>складає</i> комплексну економіко-географічну характеристику Німеччини; <i>знаходить та систематизує</i> необхідну інформацію для характеристики країни; <i>використовує</i> тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; рейтинги показників соціально-економічного розвитку країни для обґрунтування її місця у світі та регіоні; <i>пояснює</i> особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних регіонів промисловості; <i>обґрунтовує</i> особливості структури експорту й імпорту товарів та послуг країни. Ціннісний компонент <i>робить висновки</i> про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни; <i>оцінює</i> вплив ТНК на економіку країни; <i>прогнозує</i> перспективи розширення економічних зв'язків України
---	--	---	--

			з країнами Європи в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом
10		Франція. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення. Франкофонія. Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. Домінантні складники третинного сектора. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Особливості аграрного сектору. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Францією	Знаннєвий компонент називає: основні показники, які визначають місце країни у регіоні та світі; домінантні складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки високорозвиненої країни; наводить приклади: промислових виробництв та послуг, що визначають міжнародну спеціалізацію Франції; показує на карті найбільші міста країни, світові міста, промислові райони, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові та туристичні центри країни. Діяльнісний компонент складає комплексну економіко-географічну характеристику Франції; знаходить та систематизує необхідну інформацію для характеристики країни; використовує тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; рейтинги показників соціально-економічного розвитку країни для обґрунтування її місця у світі та регіоні; пояснює особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних регіонів промисловості; обґрунтовує особливості структури експорту й імпорту товарів та послуг країни. Ціннісний компонент робить висновки про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни; оцінює вплив ТНК на економіку країни. прогнозує перспективи розширення економічних зв'язків України з країнами Європи в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом
10			
		Велика Британія. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення. Співдружність націй. Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. Домінантні складові	Знаннєвий компонент називає: основні показники, які визначають місце країни у регіоні та світі; домінантні складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки високорозвиненої країни; наводить приклади: промислових виробництв та послуг, що визначають міжнародну спеціалізацію країни; показує на карті: найбільші міста країни, світові міста, промислові райони, найбільші морські порти,

11		третинного сектора. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Особливості аграрного сектора. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Великою Британією. Презентація дослідження Лондон, Берлін, Париж, Київ. Схожість і відмінність сучасного розвитку міст	аеропорти, фінансові й туристичні центри країни. Діяльнісний компонент <i>складає:</i> комплексну економіко-географічну характеристику Великої Британії; <i>знаходить та систематизує</i> необхідну інформацію для характеристики країни; <i>використовує</i> тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; рейтинги показників соціально-економічного розвитку країни для обґрунтування її місця у світі та регіоні; <i>пояснює</i> особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних регіонів промисловості; <i>обґрунтовує</i> особливості структури експорту й імпорту товарів та послуг країни.
			Ціннісний компонент <i>робить висновки</i> про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни; <i>оцінює</i> вплив ТНК на економіку країни. <i>прогнозує</i> перспективи розширення економічних зв'язків України з країнами Європи в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом
12		Італія. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення. Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. Домінантні складові третинного сектора. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Спеціалізація аграрного сектора. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Італією. Презентація дослідження Кластери в Італії	Знаннєвий компонент <i>називає</i> основні показники, які визначають місце країни у регіоні та світі; домінантні складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки високорозвиненої країни; <i>наводить приклади</i> промислових виробництв та послуг, що визначають міжнародну спеціалізацію країни; <i>показує на карті</i> найбільші міста країни, світові міста, промислові райони, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові й туристичні центри країни. Діяльнісний компонент <i>складає</i> комплексну економіко-географічну характеристику Італії; <i>знаходить та систематизує:</i> необхідну інформацію для характеристики країни; <i>використовує</i> тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; рейтинги показників соціально-економічного розвитку країни для обґрунтування її місця у світі та регіоні; <i>пояснює</i> особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних регіонів промисловості; <i>обґрунтовує</i> особливості структури

12		як домінантна форма організації виробництва товарів і послуг	експорту й імпорту товарів та послуг країни. Ціннісний компонент <i>робить висновок:</i> про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни; <i>оцінює</i> вплив ТНК на економіку країни; <i>прогнозує</i> перспективи розширення економічних зв'язків України з країнами Європи в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом
13		Практична робота № 2 Складання картосхеми просторової організації економіки однієї з європейських країн «великої сімки» (за вибором)	Діяльнісний компонент <i>складає</i> картосхему просторової організації економіки країни
14		Польща. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці. Система розселення. Прискорений розвиток третинного сектору, сучасна транспортна система країни. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Спеціалізація аграрного сектора. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Польщею	Знаннявий компонент <i>називає:</i> основні показники, які визначають місце країни у регіоні та світі; домінантні складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки країни; <i>наводить приклади</i> промислових виробництв та послуг, що визначають міжнародну спеціалізацію країни; <i>показує на карті</i> найбільші міста країни, світові міста, промислові райони, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові й туристичні центри країни. Діяльнісний компонент <i>складає</i> комплексну економіко-географічну характеристику Польщі; <i>знаходить</i> та <i>систематизує</i> необхідну інформацію для характеристики країни; <i>використовує</i> тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; рейтинг показників соціально-економічного розвитку країни для обґрунтування її місця у світі та регіоні; <i>пояснює</i> особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних регіонів промисловості; <i>обґрунтовує</i> особливості структури експорту й імпорту товарів і послуг країни.
			Ціннісний компонент <i>робить висновки</i> про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни; <i>оцінює</i> вплив ТНК на економіку країни. <i>прогнозує</i> перспективи розширення економічних

14			зв'язків України з країнами Європи в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом
15		Білорусь. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Спеціалізація сільського господарства. Особливості розвитку третинного сектора. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Білоруссю	Знаннєвий компонент <i>називає:</i> основні показники, які визначають місце країни у регіоні та світі; домінантні складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки країни; <i>наводить приклади</i> промислових виробництв та послуг, що визначають міжнародну спеціалізацію країни; <i>показує на карті</i> найбільші міста країни, світові міста, промислові райони, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові й туристичні центри країни. Діяльнісний компонент <i>складає</i> комплексну економіко-географічну характеристику Білорусі; <i>знаходить та систематизує:</i> необхідну інформацію для характеристики країни; <i>використовує:</i> тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; рейтинги показників соціально-економічного розвитку країни для обґрунтування її місця у світі та регіоні; <i>пояснює</i> особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних регіонів промисловості; <i>обґрунтовує:</i> особливості структури експорту й імпорту товарів та послуг країни. Ціннісний компонент <i>робить висновки</i> про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни; <i>оцінює</i> вплив ТНК на економіку країни
		Росія. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Національний склад населення. Українська діаспора в Росії. Система розселення. Роль Москви у контролі та перерозподілі економічних ресурсів країни.	Знаннєвий компонент <i>називає:</i> основні показники, які визначають місце країни у регіоні та світі; домінантні складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки країни; <i>наводить приклади</i> промислових виробництв та послуг, що визначають міжнародну спеціалізацію країни; <i>показує на карті</i> найбільші міста країни, світові міста, промислові райони, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові й туристичні центри країни. Діяльнісний компонент <i>складає</i> комплексну економіко-географічну характеристику Росії;

16		Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Спеціалізація сільського господарства. Особливості розвитку третинного сектору	знаходить та систематизує необхідну інформацію для характеристики країни; використовує тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; рейтинги показників соціально-економічного розвитку країни
			для обґрунтування її місця у світі та регіоні; пояснює особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних регіонів промисловості; обґрунтовує особливості структури експорту й імпорту товарів і послуг країни. Ціннісний компонент робить висновки про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни; оцінює вплив ТНК на економіку країни
17		Характерні риси просторової організації господарства Росії. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Росією	Знаний компонент показує на карті: найбільші міста країни, світові міста, промислові райони, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові й туристичні центри країни. Діяльний компонент пояснює особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних регіонів промисловості; обґрунтовує особливості структури експорту й імпорту товарів і послуг країни. Ціннісний компонент робить висновки про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни; оцінює вплив ТНК на економіку країни
18		Узагальнення та систематизація знань, умінь і навичок зі Вступу та розділу «Європа»	

АНОТАЦІЯ

Рудська І.В. Тестовий контроль географічних компетентностей учнів. Магістерська робота / Рудська Ірина Василівна, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент Варакута О. М. Тернопіль, 2021. 102 с.

У магістерській роботі обґрунтовано актуальність проблеми використання тестового контролю з метою перевірки сформованості географічних компетенцій і компетентностей учнів.

На основі аналізу наукової, психолого-педагогічної та методичної літератури розкрито сутність понять: «тест», «тестування», «тестовий контроль», «компетентність»; розглянуто функції тестового контролю; схарактеризовано різні види тестових завдань з географії; обґрунтовано принципи, вимоги до розробки тестових завдань з географії, а також методичне забезпечення тестування й оцінювання його результатів.

Розроблено тестові завдання для поточного контролю навчальних досягнень учнів з теми «Італія» та тематичного контролю навчальних досягнень учнів з Розділу І. «ЄВРОПА» Тема 1. Загальна характеристика Європи, Тема 2. Країни Європи», які формуються в курсі «Географія: регіони та країни. 10 клас». Описано проведення за власною методикою експеримент, проаналізовано його кількісно-якісні результати та обґрунтовано ефективність запропонованої методики.

Ключові слова: тест, тестовий контроль, тестові завдання, географічна компетентність, очікувальні результати, навчальні досягнення.

SUMMARY

Rudskaya IV Test control of geographical competencies of students. Master's thesis / Rudska Iryna Vasylivna, Ternopil National Pedagogical University. V. Hnatyuk, supervisor Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Varakuta OM Ternopil, 2021. 102 p.

The master's thesis substantiates the relevance of the problem of using test control to verify the formation of geographical competencies and competencies of students.

Based on the analysis of scientific, psychological, pedagogical and methodological literature, the essence of the concepts is revealed: "test", "testing", "test control", "competence"; the functions of test control are considered; different types of test tasks in geography are characterized; the principles, requirements to the development of test tasks in geography, as well as methodological support for testing and evaluation of its results are substantiated.

Test tasks for current control of students 'academic achievements on the topic "Italy" and thematic control of students' academic achievements on Chapter I. "EUROPE" Topic 1. General characteristics of Europe, Topic 2. European countries ", which are formed in the course" Geography: Regions and countries. Grade 10". The experiment carried out according to own technique is described, its quantitative and qualitative results are analyzed and the efficiency of the offered technique is substantiated.

Key words: test, test control, test tasks, geographical competence, expected results, educational achievements.